

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 14.11.1997
COM(97) 524 def.

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

AAN DE RAAD, AAN HET EUROPEES PARLEMENT,
AAN HET ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITE
EN AAN HET COMITE VAN DE REGIO'S

*De nieuwe regionale programma's voor de periode 1997-1999 in het kader van
doelstelling 2 van het structuurbeleid van de Gemeenschap : toegespitst op banengroei*

INHOUDSOPGAVE

I INLEIDING

Doel van de mededeling

Twee afzonderlijke programmeringsperioden

II DE CONTEXT VAN DE NIEUWE PROGRAMMA'S

De informele vergadering van de ministers in Madrid

De in aanmerking komende regio's

Financiering

De richtsnoeren voor doelstelling 2

III INHOUD EN KWALITEIT VAN DE PROGRAMMA'S

Referentiekader

De meerwaarde die de onderhandelingen hebben opgeleverd

Analyse van de ontwikkelingsprioriteiten

IV CONCLUSIE

BIJLAGE 1 Verdeling van de middelen over de Fondsen

BIJLAGE 2 Uitsplitsing naar uitgavencategorie

BIJLAGE 3 Overzicht per lidstaat

BIJLAGE 4 Verwachte effecten op de werkgelegenheid

BIJLAGE 5 Territoriale werkgelegenheidspacten

I. INLEIDING

Doel van de mededeling - Een overzicht van de nieuwe programma's in het kader van doelstelling 2

De Commissie heeft in de eerste helft van 1997 haar goedkeuring gehecht aan de programmering van de communautaire bijstandsverlening in de kwijnende industriegebieden (doelstelling 2) voor de tweede programmeringsperiode, namelijk de periode 1997-1999; het betreft 65 gecombineerde programmeringsdocumenten (GPD's) en één communautair bestek (CB), dit laatste voor Spanje. Deze mededeling geeft een overzicht van de belangrijkste elementen van die programmering. Zij sluit aan bij een soortgelijk document over de in 1994 goedgekeurde programma's voor de doelstellingen 1 en 2¹. De GPD's voor Oostenrijk en Zweden worden echter niet in deze mededeling behandeld, omdat deze twee lidstaten voor de vijfjarige programmeringsperiode 1995-1999 hebben gekozen wat doelstelling 2 betreft en hun programma's voor deze doelstelling reeds zijn samengevat in een afzonderlijke mededeling van de Commissie die betrekking heeft op alle nieuwe lidstaten².

Op basis van de teksten wordt in deze mededeling een overzicht gegeven van de verwachte effecten van deze bijstandsverlening op de economische ontwikkeling van de begunstigde regio's, vooral uit het oogpunt van de werkgelegenheid, en wordt onder meer ook nagegaan in hoeverre rekening is gehouden met de beleidsprioriteiten voor doelstelling 2 zoals aangegeven in een leidraad van de Commissie ten behoeve van de lidstaten³. Die richtsnoeren voor de maatregelen in het kader van doelstelling 2 zijn gebaseerd op de algemene werkgelegenheidsstrategie van de Unie zoals deze bijvoorbeeld naar voren komt in het vertrouwenspact voor werkgelegenheid van de Commissie en korter geleden ook in de in juni 1997 in Amsterdam goedgekeurde resolutie, waarin de aan de bestrijding van de werkloosheid te geven prioriteit is vastgelegd.

Bijlage 1 geeft een overzicht van de verdeling van de financiële middelen van de Fondsen (EFRO en ESF) over de regio's. In **bijlage 2** is een uitsplitsing naar uitgavencategorie opgenomen. **Bijlage 3** bevat een samenvatting van de voornaamste elementen van de programmeringsdocumenten van elke lidstaat, waarin vooral de regionale ontwikkelingsstrategieën, de ontwikkelingsprioriteiten en de verwachte effecten worden besproken. **Bijlage 4** geeft een algemeen overzicht van de verwachte resultaten wat het scheppen en in stand houden van werkgelegenheid betreft (in de nieuwe programma's wordt het brutoaantal banen dat zal worden geschapen of in stand zal worden gehouden, geraamd op 880.000). In **bijlage 5** is een lijst opgenomen van de territoriale en plaatselijke werkgelegenheidspacten waaraan in de regio's van doelstelling 2 wordt gewerkt.

¹ COM(95)111 def. van 29 maart 1995, de nieuwe programma's van de regio's in het kader van doelstelling 1 en 2 van het structuurbeleid van de Gemeenschap.

² Mededeling van de Commissie over de tenuitvoerlegging van het regionale beleid van de Europese Unie in Oostenrijk, Finland en Zweden, COM(96)316 def. van 3 juli 1996.

³ C(96)952 def. van 29 april 1996, leidraad voor de activiteiten in de industriegebieden met afnemende economische activiteit (doelstelling 2) in de tweede programmeringsperiode 1997-1999.

Twee afzonderlijke programmeringsperioden - Aandacht voor nieuwe prioriteiten

De Commissie heeft zich afgevraagd of de geldigheidsduur van de programmeringsdocumenten voor de periode 1994-1996 kon worden verlengd tot eind 1999 om de besluitvormingsprocedure voor de nieuwe programmeringsperiode voor doelstelling 2 zo ongecompliceerd mogelijk te maken. Een belangrijke overweging daarbij was dat in de informele vergadering van de ministers die op 3 en 4 mei 1996 in Venetië was gehouden, was gewezen op de wenselijkheid van continuïteit in de bijstandsverlening voor doelstelling 2. Besloten werd echter om overeenkomstig artikel 9, lid 6, van de kaderverordening te werken met twee afzonderlijke programmeringsperioden voor doelstelling 2. Ook uit het oogpunt van een effectief financieel beheer vond de Commissie dit de meest acceptabele aanpak, waarbij deze aanpak tevens de ruimste mogelijkheden bood om in het licht van de richtsnoeren voor doelstelling 2 (zie hierna) de kwaliteit en effectiviteit van de programma's te verbeteren, vooral op het punt van het scheppen van arbeidsplaatsen.

II. DE CONTEXT VAN DE NIEUWE PROGRAMMA'S

De informele vergadering van de ministers in Madrid - Een voorbereidende discussie

In het kader van de herziening van de verordeningen betreffende de Structuurfondsen in 1993 waren wijzigingen aangebracht waardoor nauwe samenwerking tussen de lidstaten en de Commissie een hoofdrol moest spelen in de aanpak van de keuze van de regio's van doelstelling 2. Er moest dan ook langdurig worden onderhandeld om voor de periode 1994-1996 overeenstemming te kunnen bereiken over de voor doelstelling 2 in aanmerking te nemen regio's en vervolgens ook over de betrokken programmeringsdocumenten. Hierdoor konden de eindbesprekingen pas in de tweede helft van 1994 plaatsvinden, waarbij volgens sommige lidstaten de vertraging nog is verergerd doordat de prioriteiten van de Commissie voor doelstelling 2 niet duidelijk genoeg waren.

Tegen deze achtergrond werd tijdens de informele vergadering die de voor regionaal beleid en ruimtelijke ordening bevoegde ministers eind 1995 in Madrid hielden, van de gelegenheid gebruik gemaakt om alvast een voorbereidende discussie te wijden aan de tweede programmeringsperiode voor doelstelling 2, namelijk de periode 1997-1999. Hoewel de lidstaten het er in beginsel mee eens waren dat de middelen van de Structuurfondsen in sterkere mate op de ergst getroffen regio's moesten worden geconcentreerd, werd geoordeeld dat een aanvullende thematische concentratie op dat moment het meest noodzakelijk was, waarbij vooral werd gedacht aan maatregelen die op korte tot middellange termijn effect sorteren op het scheppen van werkgelegenheid. De Commissie werd verzocht haar prioriteiten zo spoedig mogelijk bekend te maken om het door de lidstaten te verrichten programmeringswerk te ondersteunen.

De in aanmerking komende regio's - Continuïteit met de voorgaande periode

In vergelijking met de periode 1994-1996 is voor de nieuwe periode de lijst van de voor doelstelling 2 in aanmerking komende regio's grotendeels ongewijzigd gebleven. Er zijn slechts enkele kleine wijzigingen aangebracht binnen sommige lidstaten⁴. Op het niveau van elke lidstaat is het voor doelstelling 2 in aanmerking komende percentage van de bevolking echter ongewijzigd gebleven. Hierdoor is ook op het niveau van de Europese Unie het door doelstelling 2 bestreken percentage van de totale bevolking hetzelfde gebleven als in de periode 1994-1996, namelijk 16,4 %.

Financiering - Meer middelen beschikbaar

In overeenstemming met het begrotingsprofiel voor de Structuurfondsen dat de Europese Raad in 1992 in Edinburgh heeft bepaald, is voor de periode 1997-1999 circa 8,2 miljard ecu (in prijzen van 1997) beschikbaar. Dit betekent een reële verhoging met 13,8 % vergeleken met de programmeringsperiode 1994-1996. Volgens eerste ramingen is in die voorgaande periode ongeveer 859 miljoen ecu ongebruikt gebleven. Dit bedrag wordt overgedragen en komt dus bij het totaal voor de nieuwe programmeringsperiode. Zoals blijkt uit de onderstaande tabel, varieert het over te dragen gedeelte van de voor de periode 1994-1996 beschikbaar gestelde middelen tussen 23 à 26 % voor Finland (1995-1996), Italië, Luxemburg en Nederland en 5 à 7 % voor Denemarken, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk, waarbij het van de periode 1994-1996 over te dragen ongebruikt gebleven gedeelte van de middelen gemiddeld op circa 12 % uitkomt. Als gevolg hiervan is voor de tweede programmeringsperiode voor doelstelling 2 in totaal 9,148 miljard ecu beschikbaar.

mln ecu

LIDSTAAT	1997-1999	Overgedragen van 1994-1996	Overdracht in %	TOTAAL voor 1997-1999 (inclusief overdracht)
BELGIË	187,398	28,749	18 %	216,147
DENEMARKEN	65,539	2,693	5 %	68,232
DUITSLAND	861,077	40,056	5 %	901,133
SPANJE	1328,923	156,123	14 %	1485,046
FRANKRIJK	2037,721	208,556	12 %	2246,280
ITALIË	798,000	169,745	24 %	967,745
LUXEMBURG	8,066	1,771	25 %	9,837
NEDERLAND	361,975	80,144	26 %	442,119
FINLAND	119,148	16,145	23 %	135,293
VERENIGD KONINKRIJK	2520,718	155,059	7 %	2675,777
TOTAAL	8288,565	859,041	12 %	9147,609

⁴ Zie PB nr. L 193 van 3.8.1996, blz. 54.

De richtsnoeren voor doelstelling 2 - Werkgelegenheid is de topprioriteit

Volgens de leidraad die de Commissie op 30 april 1996 aan de lidstaten heeft toegezonden, is het scheppen van werkgelegenheid de topprioriteit voor de voor de periode 1997-1999 op te stellen nieuwe programma's voor doelstelling 2, waartoe vooral moet worden bijgedragen door de productiestructuur te verbeteren en het opleidingsniveau van de beroepsbevolking te verhogen. In de richtsnoeren is ook beklemtoond dat concentratie op productieve investeringen om groei en concurrentievermogen van het bedrijfsleven te verbeteren meebrengt dat elke voorgestelde subsidiëring van basisinfrastructuur specifiek moet worden gemotiveerd op basis van de behoeften in het kader van de regionale ontwikkeling. Voorts moeten investeringen in basisinfrastructuur zijn geïntegreerd in het programma als geheel en moeten zij rechtstreeks bijdragen tot de synergie binnen het programma en tot het bereiken van de doelstellingen van het programma, waaronder met name het in stand houden van bestaande en het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen.

Om het algemene doel van instandhouding en bevordering van de werkgelegenheid te helpen bereiken zijn vier specifieke prioriteiten bepaald :

- Concurrentievermogen en ontwikkeling van het MKB

Het is noodzakelijk het accent te leggen op ontsluiting van het eigen potentieel en de behoeften van het plaatselijke bedrijfsleven beter te analyseren en voorts ook het hoofd te bieden aan de uitdagingen die ontstaan door bijvoorbeeld de opkomst van de informatiemaatschappij en de noodzaak van integrale kwaliteitszorg. Ter aanvulling van de op de ontsluiting van het eigen potentieel gelegde nadruk dient via plaatselijke initiatieven voor ontwikkeling en werkgelegenheid ook aandacht te worden besteed aan de ontwikkeling van nieuwe bronnen van werkgelegenheid om te voorzien in nieuwe behoeften waarop nog geen adequaat antwoord is gevonden. In deze context kan aan de stabiliteit en groei van het MKB worden bijgedragen door eigenaren en bedrijfsleiders een specifieke aangepaste opleiding te geven en door te zorgen voor scholing om de vakbekwaamheid van de werknemers aan te passen.

- Onderzoek en ontwikkeling, innovatie en een arbeidspotentieel dat overweg kan met de technologie van de toekomst

In instellingen voor hoger onderwijs en voor vervolgoopleidingen zijn doorgaans reeds onderzoeks- en ontwikkelingsvoorzieningen aanwezig. Daarom dient te worden gestreefd naar een optimaal gebruik van de bestaande mogelijkheden en naar verbetering op het gebied van industriële samenwerking en joint ventures. De praktische toepassing van onderzoekresultaten en de overdracht van technologie aan plaatselijke bedrijven te bevorderen dient een belangrijk doel te zijn van de O & O-investeringen die de Structuurfondsen in de regio's van doelstelling 2 helpen financieren. In toenemende mate dienen de nieuwe programma's te zorgen voor opleidingen die zijn afgestemd op de kansen op werk welke ontstaan door de technologische innovatie, zodat gekwalificeerde arbeidskrachten beschikbaar zijn.

- **Milieu en duurzame ontwikkeling**

In het licht van het feit dat in toenemende mate wordt onderkend dat milieubeheer en regionale ontwikkeling complementair zijn, valt te denken aan twee grote categorieën van maatregelen. Bij de eerste categorie gaat het erom de in het verleden door de industrie aangerichte schade aan te pakken en het natuurlijke milieu te verbeteren om de regio aantrekkelijker te maken voor zakelijke ontwikkelingen. De tweede categorie betreft het uitbuiten van de mogelijkheden die ecoproducten en milieudiensten en -technologieën te bieden hebben als potentiële bron van toekomstig concurrentievoordeel. In de programma's dienen ook passende maatregelen te worden opgenomen om milieu-opleidingen en het milieubewustzijn te bevorderen.

- **Gelijke kansen**

In de nieuwe programma's voor doelstelling 2 kunnen gelijke kansen voor vrouwen en mannen onder meer worden bevorderd door maatregelen om het gezinsleven beter te doen samengaan met het beroepsleven, door vergroting van de kansen op werk voor vrouwen en door het treffen van voorzieningen voor afstandsonderwijs en andere vormen van opleiding.

Behalve wat de bovengenoemde programmaprioriteiten betreft, waren er volgens een evaluatie van de programma's in het kader van doelstelling 2 voor de periode 1994-1996 nog een aantal punten waarop inhoud en kwaliteit van de omschakelingsplannen en de programmeringsdocumenten voor de periode 1997-1999 konden worden verbeterd. Daarom is in de richtsnoeren nogmaals gewezen op de noodzaak de toepassing van de partnerschaps- en additionaliteitsbeginselen te verbeteren en gekwantificeerde indicatoren op te nemen van de effecten op met name het scheppen van werkgelegenheid.

III. INHOUD EN KWALITEIT VAN DE PROGRAMMA'S

De lijst van de regio's die in de periode 1997-1999 in aanmerking komen voor doelstelling 2, is vastgesteld op 8 mei 1996. Overeenkomstig de ter zake geldende bepalingen van de verordeningen waren eind augustus-september 1996 verreweg de meeste omschakelingsplannen van de lidstaten bij de Commissie ingediend.

i) Referentiekader

a) Uit het verleden getrokken lering

Nog niet alle evaluaties van de programma's voor de periode 1994-1996 waren voltooid toen de nieuwe programma's werden opgesteld, maar toch blijkt uit een aantal nieuwe GPD's dat in de voorbereidingsfase rekening is gehouden met de lessen die uit de voorgaande programmeringsperiode konden worden getrokken. Het betreft vooral het onderzoek naar de context, de analyse en het ontwerpen van de strategie. Een goed voorbeeld is het plan voor **Aquitaine (Frankrijk)**. De beoordelaars hebben daar een belangrijke rol gespeeld in de hervorming van de strategie op basis van duidelijke en goed gemotiveerde doelstellingen en ook in het versterken van de synergie binnen het programma. Bij plannen die geheel of gedeeltelijk zijn gebaseerd op de evaluatie van of lessen uit eerdere programma's, blijkt als gevolg daarvan over het algemeen sprake te zijn van duidelijker en beter gerichte strategieën.

b) Voorafgaande beoordeling

Met het doel de algemene kwaliteit en effectiviteit van de ingediende plannen te verhogen zijn vervolgens alle plannen overeenkomstig artikel 9, lid 9, van de kaderverordening vooraf beoordeeld. De beoordelaars hebben daarbij vooral aandacht besteed aan de volgende elementen :

- de mate waarin in de plannen rekening is gehouden met de in de richtsnoeren van de Commissie uiteengezette prioriteiten, en de mate waarin deze prioriteiten zijn geïntegreerd in de voorgestelde maatregelen;
- de kwaliteit van de gebiedsanalyse, inclusief de aandacht die is besteed aan de voornaamste belemmeringen voor duurzame groei en aan het ontwikkelingspotentieel;
- de in elk GPD gepresenteerde strategie, waarbij vooral de coherentie tussen de vermelde doelstellingen en de voor het bereiken daarvan aan te wenden middelen is beoordeeld;
- de vraag in hoeverre de gekwantificeerde indicatoren en de streefcijfers adequaat waren, met name wat de essentiële effecten op het BBP, de werkgelegenheid en het milieu in de betrokken regio betreft. Op het punt van het scheppen van werkgelegenheid was een specifieke vraag in hoeverre uitvoering was gegeven aan de richtsnoeren van de Commissie voor de beoordeling van de werkgelegenheidseffecten⁵, vooral ten aanzien van de duidelijkheid en doorzichtigheid van de ter staving gebruikte berekeningen;
- belangrijkste punten op milieugebied : de kwaliteit van de milieuevaluatie voor het betrokken gebied en de milieueffecten van de door de lidstaat uiteengezette strategie en bijbehorende acties.

In die gevallen waarin de beoordelaars tekortkomingen ontdekten in het oorspronkelijk ingediende plan (zie hierna), werden uiteraard tijdens de onderhandelingen over het programmeringsdocument gezamenlijke inspanningen geleverd om inhoud en kwaliteit ervan te verbeteren. In dit verband werden ondermeer de volgende belangrijke aspecten aan de orde gesteld :

i) Inachtneming van de richtsnoeren voor doelstelling 2

Over het algemeen waren de in de richtsnoeren beklemtoonde beleidslijnen opgenomen in de voorgestelde programma's, al was wel sprake van belangrijke inhoudelijke en kwalitatieve verschillen tussen de regio's wat de integratie van deze beleidslijnen in de plannen betreft. In alle programma's bleef de **werkgelegenheid** het belangrijkste aandachtspunt, ook al waren de beoordelaars soms van mening dat de effecten van sommige voorgestelde maatregelen op het scheppen van banen te beperkt of te indirect waren. In een aantal gevallen, bijvoorbeeld wat het V.K. betreft, heeft dit geleid tot onderhandelingen die hebben geresulteerd in een verhoging van de middelen voor maatregelen die beter geschikt zijn om kwaliteitswerkgelegenheid te scheppen in de

⁵ Technische notitie over de voorafgaande raming van de werkgelegenheidseffecten van de bijstand uit de Structuurfondsen, juli 1996. Een nadere uitwerking hiervan is verkrijgbaar in het Engels ("Counting the jobs - How to evaluate the employment effects of Structural Fund interventions" - DG XVI Series: EVALUATION and Documents No 1, January 1997) en in dezelfde serie ook in het Duits en Frans.

maatregelen die beter geschikt zijn om kwaliteitswerkgelegenheid te scheppen in de regio's.

In de meeste plannen werd de bevordering van het **MKB** en van de ontsluiting van het **eigen potentieel** ook gezien als een drijvende kracht voor de regionale economie. Een aantal **milieumaatregelen** was aanvankelijk te zeer toegespitst op de ondersteuning van activiteiten zoals het op milieu- en operationeel gebied verbeteren van de algemene infrastructuur en de dienstverlening, veeleer dan op het profiteren van de zakelijke kansen die de milieutechnologie te bieden heeft. Duidelijk is echter dat dit laatste tot op zekere hoogte ook wordt bevorderd via algemene O&O-maatregelen en via sectorale ontwikkelingsmaatregelen. Activiteiten op het gebied van **O&O** en **innovatie** werden namelijk in veel programma's aangemerkt als een belangrijk onderdeel van een strategische aanpak voor de ontwikkeling van plaatselijke bedrijven die kunnen concurreren en voor duurzaamheid kiezen.

Aanvankelijk kwam het **beginsel van gelijke kansen** voor vrouwen en mannen niet altijd volledig tot zijn recht in de plannen, maar in de uiteindelijk goedgekeurde GPD's is dit aspect versterkt, vooral in vergelijking met de voorgaande programmeringsperiode.

(ii) SWOT-analyses

Over het algemeen waren de plannen goed opgesteld en sloten de gekozen strategieën aan bij de situatie op het gebied van economische ontwikkeling. Er werd systematischer gebruik gemaakt van SWOT-analyses (analyses van de sterke en zwakke punten en van de kansen en bedreigingen : "Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats"), maar een en ander was nog vatbaar voor verbetering, ondermeer op het punt van de koppeling van deze methodologie aan de vertaling van strategieën in prioriteiten en maatregelen. Zo hebben bijvoorbeeld de onderhandelingen over het **Deense** GPD geleid tot een aanzienlijke uitbreiding van de analyse van de sociaal-economische situatie en tot een actualisering daarvan aan de hand van de meest recente cijfers over de omstandigheden, behoeften en kansen in de regio's.

(iii) Strategische doeleinden

De strategische benaderingen verschilden sterk wat hun structuur betreft en werden gekenmerkt door een uiteenlopende mate van geografische en sectorale oriëntering. Meestal was in de nieuwe programma's sprake van een hoge mate van **continuïteit** van de strategie in vergelijking met de voorgaande periode. De strategische doeleinden werden op allerlei manieren geformuleerd, waarbij het scheppen van werkgelegenheid het aspect was dat het vaakst in de plannen werd genoemd. Binnen het algemene doel van economische ontwikkeling spitsten sommige programma's zich toe op een absolute (of relatieve) verbetering van bepaalde sociaal-economische maatstaven zoals de werkgelegenheid, de bevolking en het inkomen. In andere formuleringen van de strategie werd de nadruk gelegd op het omschakelingsproces (b.v. diversificatie, modernisering) of op de prioritaire doelgroep (b.v. het MKB).

In nagenoeg alle plannen was de algemene formulering van de strategie nader uitgewerkt in duidelijk omschreven expliciete strategische doeleinden. Doorgaans werden in de plannen vier à vijf strategische doeleinden genoemd, wat echter niet noodzakelijk verband hield met de omvang van het programma; vaker betrof het een indicatie van de complexiteit van het programma of van het aantal ontwikkelingsaspecten. Voorbeelden van na te streven ontwikkelingen die in strategische doelstellingen zijn vastgelegd, zijn de groei van specifieke factoren zoals het toerisme en het vervoer, het profiteren van aanwezige troeven zoals de ligging en OTO-voorzieningen, de oprichting van kleine bedrijven, het bevorderen van industriële diversificatie, de versterking van het concurrentievermogen en de uitbreiding van ondernemersactiviteiten. In sommige strategische doelstellingen is ook sprake van horizontale aspecten van de economische ontwikkeling zoals duurzaamheid uit milieu-oogpunt en gelijke kansen. Met name was in veel plannen sprake van een bepaalde mate van oriëntering op sectoren (b.v. de Franse en de Italiaanse plannen); ook dient te worden gewezen op de rol die in het V.K. werd toegekend aan krachten voor verandering en op het accent dat in de Nederlandse strategieën werd gelegd op de mogelijkheden die op kennis gebaseerde benaderingen bieden om nieuwe vormen van economische bedrijvigheid te ontwikkelen.

(iv) Doelgerichtheid van de maatregelen

Over het algemeen waren de maatregelen in overeenstemming met de strategische doelstellingen en de prioriteiten van de plannen. Vaak spitsten de strategieën zich niet op enkele cruciale aspecten van de economische omschakeling toe, maar bestreken zij een breed scala van activiteiten, hoewel dit het moeilijker maakte om complementariteit en synergie te bereiken. In nagenoeg alle plannen had de belangrijkste doelstelling betrekking op het MKB en de omsluiting van het eigen potentieel, vooral in Italië, waar meer dan 50 % van de totale financiële middelen voor maatregelen in die sectoren werd bestemd. De opleidingsacties zijn niet altijd voldoende afgestemd op de overige maatregelen, wat gedeeltelijk aan het horizontale karakter van het beleid inzake de menselijke hulpbronnen te wijten kan zijn. Er is echter sprake van enige verbetering. Zo zullen bijvoorbeeld in het V.K. strategische arbeidsmarktcomités informatie verstrekken om de ESF-prioriteiten te kunnen aanpassen aan de specifieke kenmerken van de plaatselijke arbeidsmarkt. In de strategieën voor regionale ontwikkeling vormde het milieu een van de hoofdprioriteiten, ook al bleef over het geheel genomen het financiële aandeel van de milieumaatregelen betrekkelijk gering : van de totale financiële middelen voor doelstelling 2 had slechts 5,2 % rechtstreeks betrekking op milieumaatregelen. Beklemtoond dient echter te worden dat in sommige plannen speciale aandacht aan specifieke milieuaspecten werd besteed. In Zuid-Limburg (NL) lag het accent bijvoorbeeld op de relatie tussen werkgelegenheid en milieu; het Finse plan bevatte belangrijke innovatieve maatregelen op milieugebied, terwijl in Denemarken de milieuactiviteiten volledig in de overige maatregelen van de programma's waren geïntegreerd.

In vergelijking met de voorgaande periode (1994-1996) was sprake van een betere integratie tussen de EFRO- en de ESF-maatregelen. Voorbeelden van een goede aanpak waren te vinden in de plannen voor een aantal regio's (Bremen, Toscane, sommige Nederlandse regio's), waarin sprake was van een verbetering op lokaal niveau van het beheer en de coördinatie van de opleidingsacties.

(v) Kwantificering van de doelstellingen en de effecten

Een van de meest teleurstellende kenmerken van de aanvankelijk ingediende plannen was de ontoereikende kwantificering van de doelstellingen en de verwachte resultaten, met inbegrip van de werkgelegenheidseffecten, en het ontbreken van gegevens over de uitgangssituatie. Later is in dit opzicht echter aanzienlijke vooruitgang geboekt. De GPD's voor **Frankrijk** kunnen in dit opzicht als voorbeeld worden genoemd. Gegevens die in de oorspronkelijke voorstellen ontbraken, werden in de loop van de onderhandelingen verstrekt. Het betrof bijvoorbeeld de sociaal-economische analyse, de basisindicatoren en informatie op milieugebied.

Over het algemeen werd weinig gebruik gemaakt van de aan de lidstaten meegedeelde methodologische aanwijzingen voor de voorafgaande raming van de werkgelegenheidseffecten (zie hiervoor). Een van de opmerkelijke uitzonderingen was het GPD voor **Aquitaine (F)**. Voor dit GPD is de methodologie van de Commissie in ruime mate gevolgd en gebleken is dat deze voor toezicht- en evaluatiedoeleinden effectief is. Toch is bij de raming van het aantal arbeidsplaatsen die dankzij de bijstandsverlening in het kader van doelstelling 2 zullen worden geschapen of in stand zullen worden gehouden, over het geheel genomen belangrijke vooruitgang geboekt in vergelijking met de periode 1994-1996, zoals verderop in deze mededeling zal worden aangetoond.

(vi) Milieu-evaluaties

In de meeste plannen was een strategische milieu-evaluatie opgenomen en werd een aantal milieuproblemen aan de orde gesteld. Doorgaans diende meer aandacht te worden besteed aan de verstrekking van kwantitatieve indicatoren, maar in sommige plannen was aan de hand van een standaardmatrix gedetailleerde informatie opgenomen over de mogelijke milieugevolgen van de maatregelen. Meestal was ook de samenhang tussen de niveaus "maatregel" en "programma" nog voor verbetering vatbaar en voorts kwam het zelden voor dat in een plan het beginsel "de vervuiler betaalt" werd genoemd of informatie over de concrete toepassing van dit beginsel werd verschaft. Het Finse plan was in dit opzicht echter voorbeeldig, niet alleen op grond van de innovatieve milieumaatregelen die het bevatte, maar ook vanwege de voorgenomen voorafgaande beoordeling van de milieu-effecten en het feit dat de milieu-autoriteiten bij de besluitvorming, het toezicht en de evaluatie zouden worden betrokken.

Ook meer in het algemeen was sprake van een verbetering wat de inschakeling van de milieu-autoriteiten betrof, maar tekortkomingen als de bovengenoemde vestigen er toch ook de aandacht op dat het van cruciaal belang is dat deze autoriteiten aan de programmeringsfase deelnemen om te kunnen komen tot een plan dat uit een oogpunt van duurzame ontwikkeling evenwichtig en geslaagd mag worden genoemd.

c) Inachtneming van de partnerschaps- en additionaliteitsbeginselen

Partnerschap

In de meeste plannen was een verbintenis opgenomen om de partners volledig bij het programma te betrekken en hun er de nodige zeggenschap over te geven, en was ook voorzien in integratie van de programma's in het kader van doelstelling 2 met de overige revitaliseringsinitiatieven die in het betrokken gebied werden ontplooid. De deelneming door de economische en sociale partners was niet altijd goed geregeld, maar er waren vormen van raadpleging van partnerorganisaties, waartoe in bijvoorbeeld **Western Scotland (V.K.)** workshops, seminars en schriftelijke vragenlijsten behoorden.

Additionaliteit

Krachtens het additionaliteitsbeginsel moet elke lidstaat voor de onder een bepaalde doelstelling vallende delen van zijn grondgebied in hun geheel zijn structurele overheidsuitgaven of daarmee gelijk te stellen uitgaven die aan de eisen voor bijstandsverlening voldoen, ten minste op hetzelfde peil als in de voorgaande programmeringsperiode handhaven. Wat doelstelling 2 in de periode 1997-1999 betreft, betekent dit dat elke betrokken lidstaat moest garanderen dat die uitgaven in totaal, voor al zijn regio's van doelstelling 2 samen, op hetzelfde niveau als in de periode 1994-1996 zouden worden gehandhaafd.

Ook ditmaal bleek het echter niet gemakkelijk om vast te stellen of aan het additionaliteitsvereiste was voldaan doordat problemen werden ondervonden hetzij bij het verzamelen van de benodigde gegevens, hetzij bij het controleren van de ontvangen gegevens. Voor het merendeel van de nieuwe programmeringsdocumenten voor doelstelling 2 moest dan ook in de beschikking een bepaling worden opgenomen volgens welke de communautaire betalingen na de betaling van het eerste voorschot zouden worden geschorst in afwachting van de voorafgaande toetsing van de naleving van het additionaliteitsbeginsel. Voor **Duitsland** en **Finland**, die de naleving van het additionaliteitsbeginsel op overtuigende wijze hadden aangetoond, konden de programmeringsdocumenten echter worden goedgekeurd zonder dat een dergelijke bepaling hoefde te worden opgenomen. Voor het **V.K.** en **Denemarken** kon deze bepaling uit de uiteindelijke beschikking worden geschrapt aangezien deze landen na de aanvankelijke principiële goedkeuring door de Commissie alsnog aan de eisen hebben voldaan.

ii) De meerwaarde die de onderhandelingen hebben opgeleverd

Over het merendeel van de nieuwe programmeringsdocumenten is onderhandeld vanaf oktober/november 1996. Zoals gezegd, hebben deze onderhandelingen de gelegenheid geboden om op diverse manieren de kwaliteit en effectiviteit van de programma's te verbeteren. Daarbij is vooral rekening gehouden met de evaluatieresultaten en zo hebben ondermeer de voor doelstelling 2 gegeven richtsnoeren, en met name de topprioriteit die daarin wordt toegekend aan het scheppen van werkgelegenheid, een rol gespeeld. In een aantal gevallen hebben de onderhandelingen er bijvoorbeeld toe geleid dat meer plaats werd ingeruimd voor de maatregelen die het meest veelbelovend waren wat het scheppen van arbeidsplaatsen betreft. De onderhandelingen hebben het soms ook mogelijk gemaakt een programma te heroverwegen via een aanpak van onderop. Aan het eind van elk van de overzichten per lidstaat die zijn opgenomen in **bijlage 3**, wordt nadere informatie verstrekt over de voornaamste elementen van de meerwaarde die de onderhandelingen hebben opgeleverd.

iii) Analyse van de ontwikkelingsprioriteiten

Uitgavencategorieën

In het navolgende wordt de goedgekeurde bijstandsverlening in het kader van doelstelling 2 onderworpen aan een algemene analyse op basis van de vier hoofdcategorieën van uitgaven (plus technische bijstand) die worden onderscheiden in de tabel in **bijlage 2**. In het kader van de geïntegreerde aanpak omvat elke categorie zowel EFRO- als ESF-uitgaven. Ook dient voor ogen te worden gehouden dat zich bij de uitsplitsing van de uitgaven bepaalde indelings- of interpretatieproblemen voordeden. Zo is bijvoorbeeld in de definities van milieumaatregelen en revitaliseringsmaatregelen enige overlapping niet te vermijden. In de analyse worden aan de programmeringsdocumenten ontleende voorbeelden gebruikt. Het betreft vooral gevallen waarin volgens de financiële bijlage belangrijke bedragen worden besteed aan een bepaald type actie in een regio, en voorts ook maatregelen die innovatief zijn of om een andere reden het vermelden waard zijn. Ook is bijzondere aandacht besteed aan de mate waarin bij het bepalen van de prioriteiten en maatregelen rekening is gehouden met de voor doelstelling 2 gegeven richtsnoeren, en ook dit wordt met passende voorbeelden geïllustreerd.

De totale uitgaven zijn als volgt over de categorieën verdeeld:

- Bedrijven en hun omgeving - alle soorten maatregelen om de groei en het concurrentievermogen van het bedrijfsleven, en vooral van het midden- en kleinbedrijf, te verbeteren, en voorts maatregelen om de industriële achteruitgang te compenseren door diversificatie waarbij bijvoorbeeld de toeristische sector wordt ontwikkeld, en maatregelen op het gebied van ondersteunende infrastructuur waar deze door de ontwikkelingsbehoeften worden gerechtvaardigd: **47,4 % (45,2 % in 1994-1996);**
- Menselijk potentieel - in hoofdzaak opleidingsmaatregelen en werkgelegenheidssteun met bijzondere aandacht voor de behoefte aan voortdurende scholing, waarbij het vooral gaat om degenen die zijn geïntegreerd in de arbeidswereld, maar bij- en herscholing en meer ervaring nodig hebben om in de bestaande of te verwachten behoeften op arbeidsgebied in de regio te kunnen voldoen. Ook O&O-activiteiten vallen hieronder, vooral als deze bijdragen aan opleidingen voor de banen van de toekomst: **33,8 % (34,1 % in 1994-1996);**
- Inrichting en revitalisering - verbetering en herontwikkeling van verwaarloosde industrieterreinen en stadsdelen, met inbegrip van de sanering van verontreinigde grond, de aanleg van de eventueel noodzakelijke plaatselijke infrastructuur en de uitvoering van bepaalde milieumaatregelen die rechtstreeks met een en ander samenhangen: **12,3 % (13,7 % in 1994-1996);**
- Milieu - maatregelen op het gebied van milieubescherming, bijvoorbeeld om "groen" toerisme te bevorderen, waarbij het gaat om schone technologie, nieuwe productiemethoden, de zuivering van industrieel afvalwater, de recycling van vaste afvalstoffen van de industrie, enz.: **5,2 % (5,7 % in 1994-1996);**
- Technische bijstand **1,3 %**

Verdeling van de kredieten naar Fonds

Zoals gezegd, zijn de nieuwe programma's vastgesteld op basis van de door de regio's en lidstaten ingediende plannen. De beschreven acties zijn dan ook het resultaat van een analyse van de regionale behoeften, die per regio verschillen. Evenzo is het door elk Fonds te leveren aandeel niet het resultaat van vooraf vastgestelde quota, maar is het afgestemd op de behoeften en prioriteiten waarover in partnerschapsoverleg overeenstemming is bereikt. De verschillende prioriteiten die zijn geselecteerd in de GPD's (en het CB) voor de periode 1997-1999, hebben in totaal dezelfde verdeling van de kredieten naar Fonds opgeleverd als voor de voorgaande periode (zie **bijlage 1**):

EFRO: 77 % en ESF: 23 %

Gemiddeld per lidstaat loopt dit uiteen van 66 % als laagste EFRO-aandeel (met 34 % als bijbehorend hoogste ESF-aandeel) in **Nederland** tot 82 % als hoogste EFRO-aandeel (met 18 % als bijbehorend laagste ESF-aandeel) in **Frankrijk**.

Verwacht effect op de werkgelegenheid

In de GPD's voor de periode 1997-1999 is aanzienlijke vooruitgang geboekt wat de kwantificering van de werkgelegenheidseffecten betreft. In 55 GPD's, die goed zijn voor circa 66 % van de totale financiële bijstand van de EU, zijn gedetailleerde ramingen op het niveau van de maatregelen opgenomen. In het merendeel van deze programma's staat het scheppen en in stand houden van arbeidsplaatsen centraal. Doorgaans is het bruto-aantal betrokken arbeidsplaatsen geraamd zonder rekening te houden met het dode gewicht, de verplaatsing en andere indirecte effecten. Opmerkelijke uitzonderingen zijn sommige **Britse en Franse** GPD's, die specifieke ramingen bevatten van de netto-aantallen arbeidsplaatsen die naar verwachting zullen worden geschapen.

Uit de goedgekeurde GPD's, met uitzondering van die welke alleen totale ramingen van de werkgelegenheidseffecten bevatten, zijn de brutogegevens over de te scheppen of in stand te houden werkgelegenheid verzameld. De algemene resultaten zijn vermeld in **bijlage 4**. De gegevens zijn ook ingedeeld volgens de belangrijkste actieterreinen om deze met elkaar te vergelijken wat hun relatieve doelmatigheid op het punt van de gemiddelde kosten per arbeidsplaats betreft. Bij de interpretatie van die cijfers moet echter de nodige voorzichtigheid in acht worden genomen omdat in de onderscheiden regio's geen standaardmethodologie is gehanteerd om de werkgelegenheidseffecten te ramen (zie boven).

Op basis van de genoemde gegevens, die nog nader dienen te worden verfijnd, wordt het aantal arbeidsplaatsen die in de periode 1997-1999 dankzij de bijstandsverlening in het kader van doelstelling 2 zullen worden geschapen, gered of herverdeeld, geraamd op bruto bijna 880.000. Volgens recente evaluaties betreft het hier min of meer dezelfde orde van grootte als bij de programma's die zijn uitgevoerd in de periode 1989-1993. Tijdelijke arbeidsplaatsen maken slechts een betrekkelijk gering deel uit van de totale werkgelegenheidseffecten: in zeven lidstaten betreft het in totaal ruim 100.000 banen. De drie lidstaten die de meeste financiële bijstand ontvangen, namelijk **Frankrijk, Spanje** en het **Verenigd Koninkrijk**, krijgen samen de beschikking over circa 70 % van het totaalbedrag aan EU-subsidies in het kader van doelstelling 2 en zullen meer dan tweederde van de bovenvermelde bruto-werkgelegenheid tot stand brengen.

Gemiddeld bedraagt de totale overheidssteun per arbeidsplaats naar schatting ruim 13.800 ecu. Wordt alleen naar de EU-kosten, d.w.z. de steun uit EFRO en ESF, gekeken, dan is dat circa 6.100 ecu. De EU-kosten per arbeidsplaats verschillen aanzienlijk volgens de lidstaat: zij variëren van gemiddeld ongeveer 4.400 ecu in **Spanje** tot gemiddeld ongeveer 24.000 ecu in **Denemarken**. Een verklaring hiervoor wordt geboden door de prioriteitenkeuze in de verschillende strategieën voor doelstelling 2. In regio's bijvoorbeeld waar infrastructuurinvesteringen tot de prioriteiten behoren, schijnt meer tijd te verstrijken dan elders voordat de effecten op het scheppen van werkgelegenheid zichtbaar worden. Ook zullen in dat geval de kosten per arbeidsplaats hoger zijn dan in bijvoorbeeld regio's waar vooral het accent wordt gelegd op steun aan het MKB, die op kortere termijn effecten oplevert.

Bedrijven en hun omgeving

In de richtsnoeren voor doelstelling 2 is beklemtoond dat verdere inspanningen nodig zijn om het concurrentievermogen van de productieve sector in de regio's te verbeteren. Voor uitgaven voor ondersteunende infrastructuur (zie hierna) was daarentegen een specifieke motivering nodig waarin werd aangegeven welke rol deze infrastructuur in de ontwikkeling van de productieve sector zou spelen en welke bijdrage ervan te verwachten viel aan het veilig stellen en het scheppen van werkgelegenheid. In de nieuwe programma's is 4.337 miljoen ecu toegewezen aan de productieve sector, dat is **47,4 %** van de totale uitgaven voor doelstelling 2 in de periode 1997-1999 (vergeleken met 45,2 % in de voorgaande periode).

Industrie en dienstverlening - alle branches

Van de totale financiële middelen voor bedrijven en hun omgeving is circa 25 % (1.088 miljoen ecu) bestemd voor algemene investeringen ten behoeve van industrie en dienstverlening. Hiervoor wordt het meest uitgegeven in het **Verenigd Koninkrijk**, namelijk 564 miljoen ecu of 40 % van de financiële middelen waarover dit land voor de bedrijven en hun omgeving kan beschikken. Nog een andere lidstaat, namelijk **Frankrijk**, besteedt eveneens een hoog bedrag aan industrie en dienstverlening (252 miljoen ecu).

Prioriteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling

In **North East England (Verenigd Koninkrijk)** worden de investeringen op dit gebied (waarvoor 138,7 miljoen ecu wordt bestemd, dat is 36 % van de totale toewijzing in het kader van doelstelling 2 voor deze regio) toegespitst op maatregelen in het kader van prioriteit 3, die betrekking heeft op strategische regionale ontwikkelingen, en prioriteit 4, waarbij het gaat om economische ontwikkeling in gemeenschapsverband. Op deze laatste prioriteit wordt verderop ingegaan. Wat de eerstgenoemde betreft, worden de acties toegespitst enerzijds op de herinrichting van strategische zones, en anderzijds op de ontwikkeling van specifieke sectoren die belangrijke mogelijkheden voor het scheppen van werkgelegenheid bieden. Het gaat onder meer om de ontwikkeling van de culturele en de toeristische sector en om steun voor de coördinatie van de activiteiten van ontwikkelingsmaatschappijen en arbeidsbureaus. Ook aan de ontwikkeling van het menselijke potentieel wordt aandacht besteed. Het gaat daarbij om opleidingen en ook om andere acties zoals inventarisaties van vaardigheden en arbeidsmarktonderzoek.

Ondersteuning van bestaande bedrijven en ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheid

In de regio **Rhône-Alpes (Frankrijk)** staat de instandhouding van bestaande bedrijven nog steeds centraal in de belangrijkste economische strategie, al wordt er ook naar gestreefd andere bedrijvigheid te ontwikkelen en externe investeringen aan te trekken. Dit blijkt hieruit dat voor de eerste prioriteit van het GPD, namelijk de ondersteuning en omschakeling van bestaande bedrijvigheid, 50 miljoen ecu beschikbaar wordt gesteld, dat is 33 % van de totale toewijzing voor het programma. Binnen deze prioriteit zijn er 4 maatregelen: directe steun aan bedrijven (verbetering van de productietechnieken dankzij nieuwe technologie, kwaliteitszorg, niet-materiële investeringen in commerciële strategie, beheer van het menselijke kapitaal, enz.), ontwikkeling van nieuwe bedrijven (gemeenschappelijke voorzieningen, technologieoverdracht, ondersteuning van starters); ontwikkeling van de dienstensector (verwerving van nieuwe vaardigheden, behoeftenanalyse, voorzieningen voor onderzoek en hoger onderwijs); en stimulering van investeringen in de ontwikkeling van het menselijke kapitaal (inventarisatie van vaardigheden, gerichte opleiding, enz.).

MKB

Van de totale middelen voor doelstelling 2 is 16 % specifiek bestemd voor het MKB. In de **richtsnoeren voor doelstelling 2** is prioriteit toegekend aan de vergroting van het concurrentievermogen en de internationalisering van het MKB, onder meer door verbetering van de bedrijfsvoering, van de toegang tot financiële dienstverlening en van de onderlinge samenwerking. Tevens is in de richtsnoeren aandacht besteed aan de noodzaak van **integrale kwaliteitszorg** en aan de rol van de moderne informatie- en communicatietechnologie (ICT) in de context van de **informatiemaatschappij**.

Vergroting van het concurrentievermogen van het MKB

Onder de Duitse GPD's is er maar één, namelijk dat van Nordrhein-Westfalen, dat een omvangrijk specifiek MKB-programma bevat. Voor dit programma wordt 47,7 miljoen ecu beschikbaar gesteld. Tot de doelstellingen ervan behoren uitbreiding van het aantal MKB-bedrijven en voorbereiding van het MKB op de mondiale concurrentie. Om dit laatste te bereiken worden acties ondernomen die zijn toegespitst op aspecten als het voorzien in de kapitaalbehoefte van bedrijven (onder meer door leningen tegen verlaagde rente te verstrekken), de opleiding van de werknemers en de introductie van nieuwe technologie.

Voorlichting over de informatiemaatschappij ten behoeve van het MKB

In Piemonte (Italië) wordt van de in totaal voor het programma beschikbaar gestelde middelen bijna een kwart, namelijk 71,2 miljoen ecu, bestemd voor prioriteit 3, die de bevordering van technologische innovatie en van de informatiemaatschappij betreft. Het gaat daarbij in hoofdzaak om de begeleiding van startende bedrijven, vooral binnen technologieparken. Ook is er binnen deze prioriteit een nieuwe maatregel die tot doel heeft aan het MKB informatie en adviezen over de informatiemaatschappij te verstrekken.

Plaatselijke initiatieven voor ontwikkeling en werkgelegenheid (PIOW's)

In de richtsnoeren voor doelstelling 2 is de aandacht gevestigd op de mededeling van de Commissie aan de Raad over de ontwikkeling van nieuwe bronnen van werkgelegenheid om te voorzien in plaatselijke behoeften die nog niet worden gedekt⁶. In het **Verenigd Koninkrijk** is dit aspect, dat er wordt gekenmerkt door een meer specifieke geografisch gerichte aanpak, in haast alle GPD's aanwezig in het kader van de prioriteit betreffende de economische ontwikkeling in gemeenschapsverband. Beoogd wordt om binnen de in aanmerking komende gebieden de middelen te concentreren op die gemeenschappen die er het slechtst voorstaan en maatschappelijk zijn gemarginaliseerd. Voor de periode 1997-1999 is dit in **Thanet** een nieuwe prioriteit en zijn in **Industrial South Wales** de bestaande acties zo uitgebreid dat nu van een solide prioriteit kan worden gesproken.

⁶ COM(95) 273 van 13 juni 1995, mededeling over een Europese strategie ter stimulering van plaatselijke initiatieven voor ontwikkeling en werkgelegenheid.

Economische ontwikkeling in gemeenschapsverband

In Yorkshire & Humberside (Verenigd Koninkrijk) legt prioriteit 5 betreffende de economische ontwikkeling in gemeenschapsverband beslag op 25 % (99,7 miljoen ecu) van de totale middelen die in het kader van doelstelling 2 ter beschikking van de regio worden gesteld. Met deze prioriteit wordt beoogd de vaardigheden van de als doelgroep gekozen gemeenschappen op het gebied van het leveren van een bijdrage aan het economische herstel te ontwikkelen en de strijd aan te binden tegen het feit dat bewoners zijn uitgesloten van economische kansen. De acties zullen worden uitgevoerd in het kader van drie hoofdmaatregelen: gemeenschappen helpen zichzelf te helpen, toegang tot werk en gemeenschappen aan het werk helpen. Het betreft onder meer de uitvoering van gemeenschapstudies (inclusief onderzoek naar het menselijke potentieel) en van evaluaties van de behoeften van de betrokken gebieden, de beschikbaarstelling van gemeenschapsfaciliteiten die zorg dragen voor opleiding, werkgelegenheid en dienstverlening op het gebied van bedrijfsontwikkeling, en de verbetering van het openbaar vervoer naar stadscentra en bedrijventerreinen ten behoeve van kansarme gemeenschappen. Er zal ESF-steun beschikbaar worden gesteld voor onder meer de bevordering van het ondernemerschap, herscholing en bijscholing om een niveau te bereiken dat in overeenstemming is met nationale normen, en aan opleiding of werk gekoppelde steun voor het opvangen van kinderen of andere zorgbehoevenden. In België is in het programma voor Turnhout een nieuwe prioriteit inzake de plaatselijke economie opgenomen. In het kader van plaatselijke initiatieven voor ontwikkeling en werkgelegenheid zullen onder meer acties worden ondernomen om te voldoen aan plaatselijke behoeften op het gebied van cultuur, milieu en energiebronnen. Een soortgelijke aanpak in Limburg heeft tot doel 100 nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen, waarvan ten minste de helft voor vrouwen.

Territoriale en plaatselijke werkgelegenheidspacten

De staatshoofden en regeringsleiders van de Gemeenschap hebben in hun vergadering te Florence in juni 1996 hun goedkeuring gehecht aan de beleidslijnen van de Commissie ter vergroting van het effect van de structuurmaatregelen van de Gemeenschap op de werkgelegenheid⁷. Met name hebben zij, zoals de Commissie ook in haar vertrouwenspact voor werkgelegenheid heeft bepleit, erkend wat de voordelen zijn van een ruimere en intensievere toepassing van het partnerschapsbeginsel op het passende geografische niveau bij de tenuitvoerlegging van dergelijke structuurmaatregelen. De Europese Raad van Dublin heeft in december 1996 deze beleidslijnen nogmaals bevestigd in zijn verklaring over werkgelegenheid en heeft opgeroepen snel uitvoering te geven aan circa 60 in territoriale en plaatselijke werkgelegenheidspacten om te zetten innovatieve proefprojecten, waarbij de in elke lidstaat in aanmerking te nemen regio's of steden zouden worden geselecteerd door de nationale autoriteiten. In juni 1997 is in het tussentijds verslag van de Commissie over de tenuitvoerlegging van de territoriale werkgelegenheidspacten⁸ aan de Europese Raad van Amsterdam meegedeeld dat een 90-tal pactvoorstellen in voorbereiding was. De Europese Raad toonde zich bijzonder verheugd over de positieve reactie van de lidstaten op zijn uitnodiging om kandidaten voor proefprojecten voor te dragen.

⁷ COM(96) 109 def. van 20 maart 1996, mededeling over de structuurmaatregelen van de Gemeenschap en de werkgelegenheid.

⁸ CSE(97) 3 def. van 10.6.1997. Mededeling van de Commissie betreffende het tussentijds verslag over de tenuitvoerlegging van de territoriale werkgelegenheidspacten.

In **bijlage 5** is een lijst opgenomen van de 12 in aanmerking komende concepten voor territoriale werkgelegenheidspacten in regio's van doelstelling 2. Er worden in die bijlage onder meer bijzonderheden verstrekt over de belangrijkste bij die pacten betrokken partners en over de prioriteiten van de voorlopige actieplannen. Tevens is in de tabel aangegeven welke pacten in hoofdzaak ESF-maatregelen in het kader van doelstelling 3 (**Champagne-Ardenne, Nord-Pas de Calais, Pays de la Loire, Frankrijk**) of doelstelling 4 (**Bremen, Duitsland**) bevatten. Met de wijze waarop het pact voor **Abruzzi (Italië)** is ingedeeld, wordt bedoeld aan te geven dat deze regio is overgegaan van doelstelling 1 naar doelstelling 2.

Werkgelegenheidspacten

Het territoriale werkgelegenheidspact voor **Saint-Herblain**, een voorstad van **Nantes (Pays de la Loire, Frankrijk)** heeft tot doel voort te bouwen op eerdere succesvolle initiatieven en een soortgelijke dynamiek voor het scheppen van arbeidsplaatsen op gang te brengen. Het plaatselijke plan voor economische integratie was erop gericht iets te doen aan de werkloosheid, die tot 17 % was opgelopen, hoofdzakelijk als gevolg van de achteruitgang van de plaatselijke industrie (scheepsbouw, levensmiddelenindustrie). Werklozen werden door de gemeente in dienst genomen om evenementen op cultureel of sportgebied te leiden. In de particuliere sector werden banen geschapen op het gebied van plaatselijke dienstverlening aan gezinnen of ouderen en voorts bijvoorbeeld op het gebied van de recycling van vaste afvalstoffen. Eind 1996 hadden 352 werklozen van het plan geprofiteerd (van hen hadden er 304 een baan gevonden en 48 een beroepsopleiding gekregen). Ook in het kader van het nieuwe pact zullen op vergelijkbare wijze plaatselijke overheden, opleidingsinstellingen, verenigingen en bedrijven worden ingeschakeld en zal ernaar worden gestreefd nieuwe bronnen van werkgelegenheid verder te ontwikkelen.

In **Nordrhein-Westfalen (Duitsland)** zullen de drie mijnstreken, die vrijwel helemaal door programma's in het kader van doelstelling 2 worden bestreken, aan elkaar worden gekoppeld door een netwerk van drie pacten die tot doel hebben nieuwe dienstverlening te ontwikkelen om de arbeidsplaatsen te vervangen die verloren zijn gegaan in de kwijnende industrietakken. Het actieplan van het pact voorziet onder meer in het bevorderen van innovatie en technologie en in het verbeteren van de op de keuze van een vestigingsplaats van invloed zijnde factoren in de hele regio. Het partnerschap voor het pact omvat de regering van de deelstaat, gemeenten, kamers van koophandel, fabrieken en ambachten, universiteiten, een onderzoeksinstituut en vakbonden.

Toerisme

Net als in de periode 1994-1996 zijn het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Italië de lidstaten die de meeste middelen hebben bestemd voor de toeristische sector, namelijk gemiddeld 17 % (respectievelijk 211 miljoen ecu, 178 miljoen ecu en 105 miljoen ecu) van de voor de productieve sector als geheel beschikbare middelen. Als absoluut bedrag zijn de totale middelen voor de toeristische sector gestegen in vergelijking met de voorgaande periode, maar als percentage van alle voor doelstelling 2 beschikbaar gestelde middelen zijn zij iets gedaald.

De regio promoten als een internationale toeristische bestemming

In Nord-Pas de Calais (Frankrijk) wordt dankzij een bijdrage van 18.288 miljoen ecu doorgegaan met maatregelen voor de totstandbrenging van toeristische voorzieningen ten behoeve van recreatie of de beoefening van cultuur of sport en voor het scheppen van de voorwaarden waaronder particuliere investeringen in deze sector mogelijk zijn. Kort gezegd gaat het erom dat de regio naam krijgt als een internationale bestemming, vooral voor bezoekers die niet lang blijven en van niet ver komen (gunstige ligging dankzij HST, kanaaltunnel, snelwegen en luchthavens). Tot de belangrijkste streefcijfers behoren stijgingen van het aantal bezoekers met 1 miljoen en van het aantal overnachtingen met 150.000.

Het GPD voor Industrial South Wales (Verenigd Koninkrijk) is erop gericht het toeristische potentieel van Cardiff als internationale stad te ontwikkelen en de hele regio daarvan te laten profiteren. Voor de regio is een toeristische strategie uitgestippeld waarvoor 23,094 miljoen ecu wordt bestemd (19 % van de totale voor de productieve sector beschikbare middelen). Het gaat er in deze strategie om bestaande toeristische faciliteiten en attracties te verbeteren, een beperkt aantal strategische projecten te ontwikkelen die een voortrekkersrol moeten gaan vervullen, en marketinginitiatieven te ontplooiën.

Ondersteunende infrastructuur

Zoals gezegd, was ten aanzien van de ondersteunende infrastructuur het streven erop gericht ervoor te zorgen dat deze wel degelijk de ontwikkeling van de productieve sector ondersteunt, om welke reden voor deze infrastructuur een specifieke motivering werd verlangd. In totaal wordt voor dergelijke infrastructuur 1.210 miljoen ecu beschikbaar gesteld, dat is ongeveer 28 % van de totale toewijzing voor de productieve sector (13 % van de totale toewijzing in het kader van doelstelling 2). In sommige lidstaten is tijdens de onderhandelingen over het programma het aandeel van de ondersteunende infrastructuur verlaagd. Voor Finland betreft het bijvoorbeeld een verlaging van 13 % tot 10 % van de beschikbare middelen, waarbij is overeengekomen na te gaan in hoeverre gebruik kan worden gemaakt van EIB-leningen.

Menselijk potentieel

Van de totale middelen voor doelstelling 2 is iets meer dan een derde (3.092 miljoen ecu) bestemd voor de ontwikkeling van het menselijke kapitaal in ruime zin (inclusief OTO-aspecten), waarbij het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk hier de hoogste bedragen aan besteden. Tot de prioriteiten op dit gebied zoals aangegeven in de richtsnoeren voor doelstelling 2 behoren de organisatie van op eigenaren en bedrijfsleiders in het MKB toegespitste opleidingen en de aanpassing van de beroepskwalificaties aan het proces van technologische en organisatorische innovatie. Ook voor de ontwikkeling van het menselijke kapitaal geldt dat het gaat om een horizontaal aspect dat een essentiële bijdrage dient te leveren aan alle prioriteiten.

Bijtscholing van de bedrijfsleiding

In het grootste Britse programma (West Midlands) is een maatregel opgenomen om het concurrentievermogen te verbeteren door ontwikkeling en integratie van het menselijke potentieel. Tot de betrokken acties behoren de bijscholing van de bedrijfsleiding en het middenkader in het MKB, beroepsopleiding en opleiding naar maat ten behoeve van de werknemers van het MKB en bewustmaking om het MKB te overtuigen van de onjuistheid van de mogelijk nog heersende opvatting dat bijscholing van het personeel onbelangrijk is.

Opleiding voor werk

Tot de middelgrote programma's behoort dat voor **Zuidoost-Brabant (Nederland)**. Daar wordt 33,8 miljoen ecu (31,5 % van de middelen die in het kader van doelstelling 2 ter beschikking van de regio worden gesteld) besteed aan maatregelen voor de opleiding van werkenden en werklozen, onder meer voor projecten op het gebied van toerisme en stadsmilieu. In het kader van arbeidsmarktactiviteiten zullen arbeidspools worden gevormd die tot doel hebben werklozen de gelegenheid te geven werkervaring op te doen, de overdracht van technische kennis te vergemakkelijken en de deskundigheid van oudere (werkloze) arbeidskrachten te behouden. Het ESF zal de EFRO-maatregelen ook ondersteunen door een professioneel karakter te helpen geven aan vrijwilligerswerk en nieuwe plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven (zie boven) op het gebied van maatschappelijk werk in kansarme buurten.

Opleidingsinfrastructuur

Voor opleidingsinfrastructuur en bijbehorende outillage is in totaal 120 miljoen ecu bestemd, dat is minder dan 1 % van de in totaal voor doelstelling 2 beschikbare middelen. Voornamelijk in acht van de Franse GPD's zijn uitgaven op dit gebied gepland. De grootste bijdrage (13,8 miljoen ecu) is bestemd voor een project in **Nord-Pas de Calais**. Het gaat om nieuwbouw of renovatie van voorzieningen en de aanschaf van leermiddelen.

Gelijke kansen

In alle programma's in het kader van doelstelling 2 voor de periode 1997-1999 krijgt het aspect gelijke kansen meer aandacht dan in de voorgaande programmeringsperiode het geval was. Wel is deze prioriteit doorgaans als horizontale doelstelling en niet als maatregel opgenomen. In de ESF-acties is vaker met gelijke kansen voor vrouwen en mannen rekening gehouden dan in de EFRO-acties, die gewoonlijk seksneutraal zijn. Meestal zijn in de programma's aparte werkloosheidstatistieken voor vrouwen en mannen opgenomen.

De kansen op werk voor vrouwen vergroten

In Duitsland wordt in de ESF-maatregelen van een aantal programma's gewag gemaakt van de bevordering van gelijke kansen. In deze maatregelen worden vrouwen vaak genoemd als doelgroep voor de versterking van het menselijke potentieel via onderwijs en bij- en herscholing. Nordrhein-Westfalen heeft echter in het kader van de bevordering van technologie, innovatie en informatie ook een specifieke EFRO-maatregel ten behoeve van vrouwen opgenomen. De maatregel "Frau und Beruf" (werkende vrouwen) heeft tot doel de kansen op werk voor vrouwen te vergroten en de oprichting van bedrijven door vrouwen te bevorderen. Er wordt steun verleend voor de oprichting van regionale centra die bijvoorbeeld vrouwenonderwijs aanbieden in samenwerking met het MKB, vooral op managementgebied, hulp bieden aan vrouwen die willen herintreden, de arbeidsomstandigheden van vrouwen helpen verbeteren en het vrouwen gemakkelijker pogen te maken om na hun zwangerschapsverlof weer aan het werk te gaan. Vrouwen worden ook gestimuleerd om te kiezen voor typische mannenberoepen, bijvoorbeeld op het gebied van nieuwe technologie.

Onderzoek en technologische ontwikkeling

In de richtsnoeren voor doelstelling 2 is gesteld dat de nieuwe programma's in toenemende mate dienen te zorgen voor opleidingen die zijn afgestemd op de kansen op werk welke ontstaan door de technologische innovatie, zodat gekwalificeerde arbeidskrachten voor de banen van de toekomst beschikbaar zijn. Nog steeds volgens de richtsnoeren is technische vooruitgang (vooral bij O&O) op zichzelf niet voldoende voor een geslaagde innovatie. Gebleken is dat menselijke en organisatorische factoren, en vooral een gebrek aan deskundigheid en aan gekwalificeerde arbeidskrachten, de belangrijkste oorzaken van tekortkomingen in de innovatiesystemen in Europa zijn. De context waarin deze opmerkingen in de richtsnoeren zijn gemaakt, is de noodzaak om het bestaande O&O-apparaat optimaal te gebruiken en om de praktische toepassing van onderzoekresultaten en de overdracht van technologie te verbeteren. Zoals door het navolgende voorbeeld wordt geïllustreerd, blijkt uit een aantal van de nieuwe GPD's dat plaatselijke actoren zich er beter bewust van worden welke maatregelen nodig zijn voor een doeltreffend systeem op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie (OTOI). Het betreft onder meer:

- maatregelen om de OTO-capaciteit te verbeteren op terreinen die van belang zijn voor de regio's en die mogelijkheden bieden om de regio's te ontwikkelen;
- maatregelen om de capaciteit op het gebied van strategische beleidsplanning te vergroten om beter in staat te zijn de mogelijkheden te onderkennen en de regionale behoeften te beoordelen en te dekken;
- maatregelen om relaties tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en onderzoekcentra en allerlei netwerken te ontwikkelen;
- maatregelen om de capaciteit op het gebied van strategisch beheer te ontwikkelen met het doel de absorptie van technologieën en technieken door bedrijven en sectoren te verbeteren;
- maatregelen om de mobiliteit van op het gebied van onderzoek en technologie werkzaam leidinggevend en ander personeel te bevorderen met het doel bij te dragen tot het leren en de toepassing van de beste handelwijzen.

In totaal zijn de voor OTO en innovatie bestemde middelen met 77 % gestegen van 691 miljoen ecu voor de periode 1994-1996 tot 1.226 miljoen ecu voor de periode 1997-1999 (waarbij het aandeel in de in totaal voor doelstelling 2 beschikbare middelen is opgelopen van 10 % tot 13 %). Het **Verenigd Koninkrijk** en **Frankrijk** besteden hieraan de grootste bedragen, namelijk respectievelijk 327 miljoen ecu (12 % van de totale middelen die in het kader van doelstelling 2 ter beschikking van dit land worden gesteld) en 322 miljoen ecu (14 %). Ook in **Finland** gaat het, althans relatief gesproken, om een hoog bedrag.

Het MKB stimuleren om te investeren in innovatie en OTO

In **West Midlands (Verenigd Koninkrijk)** wordt 85,6 miljoen ecu (19 % van de in totaal voor doelstelling 2 beschikbaar gestelde middelen) bestemd voor de prioriteit "innovatie, technologie en O&O", die tot doel heeft het MKB in de regio te stimuleren om meer deel te nemen aan de ontwikkeling en invoering van nieuwe technologie. Deze prioriteit wordt uitgevoerd in het kader van een regionale innovatiestrategie, zulks via drie belangrijke maatregelen: mensen helpen om innovatieve organisaties op te richten en in stand te houden (bij de acties in het kader van deze maatregel gaat het onder meer om opleiding op het gebied van innovatie en O&O, om bewustmaking van de zakelijke mogelijkheden die telematica biedt, en om vergroting van de deskundigheid op het gebied van "benchmarking" ter vergemakkelijking van de ontwikkeling van zeer goede handelwijzen); visie op markt en technologie (waarbij het erom gaat het MKB te stimuleren om, via een proces waarbij een strategie en visie worden ontwikkeld, langetermijninvesteringen te doen in innovatie, O&O en technologieoverdracht); benutting en ontwikkeling van het intellectuele potentieel van de regio (waarbij het de bedoeling is de essentiële infrastructuur, informatie en ondersteuning te verschaffen die nodig zijn om het MKB in staat te stellen aan innovatie, O&O en technologieoverdracht deel te nemen).

Inrichting en revitalisering

Voor de inrichting en revitalisering van industrieterreinen en stadsdelen in de regio's van doelstelling 2 is in totaal 1.121 miljoen ecu bestemd, dat is circa 12 % van alle voor doelstelling 2 beschikbaar gestelde middelen.

Industrieterreinen

In de grotere lidstaten wordt van de voor doelstelling 2 beschikbare middelen 8 à 10 % besteed aan industrieterreinen en in Duitsland is dat zelfs 15 %, hoofdzakelijk doordat in Nordrhein-Westfalen 112,7 miljoen ecu voor dat doel wordt bestemd. Deze regio blijft dus een kwart van de middelen die zij voor doelstelling 2 ontvangt, gebruiken voor de verbetering van industrieterreinen. Tot de belangrijkste maatregelen behoren de herontwikkeling van voormalige industrieterreinen en de renovatie van gebouwen, voornamelijk ten behoeve van het MKB. Verwacht wordt dat deze activiteiten meer dan 24.000 banen zullen opleveren.

Stadsdelen

Frankrijk blijft de eerste plaats innemen wat de hoogte van de in het kader van doelstelling 2 aan de steden bestede middelen betreft. Het gaat om 207 miljoen ecu, dat is 9 % van de totale middelen die in het kader van doelstelling 2 ter beschikking van deze lidstaat worden gesteld. In Haute-Normandie wordt bijvoorbeeld 14,8 miljoen ecu bestemd voor de prioriteit "Verbetering van het stadsmilieu". Tot de maatregelen behoren de herstructurering van stadsdelen, de organisatie van openbaar vervoer, de aanleg van fietsersvriendelijke zones, acties om de kwaliteit van het bestaan in de meest verwaarloosde buurten te verbeteren, de oprichting van plaatselijke bedrijven en de realisering van plaatselijke dienstverlening (zie de PIOW'S).

Milieu

Volgens de richtsnoeren voor doelstelling 2 valt ten aanzien van de bevordering van duurzame ontwikkeling te denken aan twee grote categorieën van maatregelen: in de eerste plaats het aantrekkelijker maken van de regio door de in het verleden door de industrie aangerichte schade aan te pakken en het natuurlijke milieu te verbeteren (zie de vorenstaande opmerkingen over inrichting en revitalisering) en in de tweede plaats het uitbuiten van de mogelijkheden die zich voordoen op het gebied van ecoproducten en milieudiensten en -technologieën. In samenhang met deze laatste categorie is ook aanbevolen milieu-opleidingen te bevorderen met het oog op het economisch voordeel dat daarvan te verwachten valt.

In de periode 1997-1999 wordt in totaal 479 miljoen ecu bestemd voor maatregelen op milieugebied (vergeleken met 397 miljoen ecu in de periode 1994-1996). Gunstige effecten op het milieu vallen echter ook te verwachten van andere uitgaven, en met name van die voor de revitalisering van industrieterreinen en stadsbuurten. Een van de bijzondere kenmerken van de nieuwe programma's is immers de manier waarop is gezorgd voor een horizontale integratie van het milieu in andere prioriteiten van de programma's.

Een geïntegreerd milieubeleid

Een voorbeeld van de horizontale integratie van de milieuaspecten is het GPD voor **Finland**. Dit GPD bevat nieuwe voorstellen voor de oprichting van deskundige evaluatiegroepen die de milieueffecten van de projecten moeten bepalen voordat tot financiering ervan wordt besloten. In **Denemarken** zijn de milieufacties volledig in de andere programmamaatregelen geïntegreerd.

Investeren in milieutechnologie

De uitgaven voor de revitalisering van stadsdelen buiten beschouwing gelaten, is in **Toscane (Italië)** 28 miljoen ecu, dat is 18 % van de totale middelen die voor doelstelling 2 ter beschikking van deze regio zijn gesteld, bestemd voor aan bedrijven te geven financiële stimulansen om te investeren in schone technologie. Het gaat daarbij onder meer om recycling, energiebesparing en innovatieve productietechnieken om de uitstoot van CFK's en CO² te beperken. Tevens wordt steun verleend voor installaties om industriële afvalstoffen te behandelen en te recyclen en voor meetnetten in gebieden waar vervuilingrisico's bestaan. Er wordt onder meer naar gestreefd 30 bedrijven bij het programma te betrekken en de capaciteit voor de behandeling van industriële afvalstoffen uit te breiden met 12.000.000 m³ per jaar.

In **Berlijn (Duitsland)** wordt 33,3 miljoen ecu bestemd voor maatregelen ten behoeve van het bedrijfsleven in het kader van het milieuprogramma en van het "initiatief voor een ecologische economie in de toekomst". Beoogd wordt bijvoorbeeld het verbruik van drinkwater met 54.000 m³ en de productie van afvalwater met 45.000 m³ per jaar te verminderen. Ook wordt ernaar gestreefd het primaire energieverbruik met 85.000 MWh per jaar te verlagen, waardoor elk jaar 6.000 ton grondstoffen zal kunnen worden bespaard.

Tijdens de onderhandelingen over de programmeringsdocumenten heeft de Commissie vastgehouden aan toepassing van de voorschriften inzake de "milieuprofielen", volgens welke in alle plannen dienen te zijn opgenomen: een beoordeling van de milieusituatie in de betrokken regio, een evaluatie van de milieueffecten van de in het plan opgenomen strategie en acties aan de hand van de beginselen van duurzame ontwikkeling en de maatregelen die waren genomen om de door de lidstaat aangewezen bevoegde milieuautoriteiten bij de voorbereiding en tenuitvoerlegging van het programmeringsdocument te betrekken.

IV. CONCLUSIES

In het Cohesieverslag van de Commissie⁹ is onderkend dat de regio's van doelstelling 2 te kampen hebben met bijzondere moeilijkheden om het hoofd te bieden aan de uitdagingen van de internationale concurrentie en te delen in de algemene welvaart van de Unie, met inbegrip van de door de interne markt geschapen kansen. De onmiddellijke prioriteit bij de communautaire bijstandsverlening is geweest de afhankelijkheid van verouderde activiteiten te verkleinen door herstructurering en diversificatie, en in het bijzonder door de ontwikkeling van een klimaat waarin de eigen zakelijke mogelijkheden worden beseft.

In de nieuwe programma's voor doelstelling 2 voor de periode 1997-1999 zijn meer stimulansen opgenomen voor bijvoorbeeld investeringen die bijdragen tot een werkgelegenheidsintensieve groei en tot duurzame ontwikkeling. De ontwikkeling van het menselijke kapitaal is van groot belang en er dient dan ook voor een beter geschoolde beroepsbevolking te worden gezorgd door de toegang tot aangepaste en kwaliteitsopleidingen te verbeteren, door ondernemerschap te bevorderen en door de koppeling tussen opleidingssystemen en arbeidsvoorzieningssystemen en de relaties tussen bedrijven en onderzoekinstellingen te versterken. Ter verbetering van het innovatievermogen is het ook belangrijk over te gaan tot een meer gerichte benadering van maatregelen ter bevordering van onderzoek en technologische ontwikkeling, van de overdracht van technologie en van de toepassing van onderzoekresultaten voor de ontwikkeling van producten waarnaar vraag zal zijn. Dergelijke maatregelen moeten volledig worden geïntegreerd in het economische bestel en de structuur voor onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie (OTOI) van de betrokken regio of plaats. Ook uitbreiding van de plaatselijke productie en dienstverlening, onder meer op cultureel en sociaal gebied, biedt belangrijke mogelijkheden om nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen.

Door te kennen te geven haar structuurbeleid in de volgende programmeringsperiode te zullen heroriënteren erkent de Unie dat sociaal-economische omschakeling met problemen gepaard blijft gaan, vooral in de meest welvarende lidstaten. Het gaat dan niet alleen om regio's met een kwijnende industrie, maar ook om plattelandsgebieden waar te weinig economische diversificatie bestaat en die te lijden hebben onder een ontvolkingsproces, om stedelijke gebieden die weinig economische bedrijvigheid kennen en waar in sommige buurten een hoge werkloosheid heerst, en om van de visserij afhankelijke gebieden die in moeilijkheden verkeren. Een geïntegreerde benadering, gecombineerd met plaatselijke inspanningen om synergieën tussen de verschillende programma's en initiatieven van de EU te ontwikkelen, zal in de toekomst dan ook van essentieel belang zijn, waarbij de in aanmerking te nemen criteria vooral het werkloosheidspercentage, de relatieve betekenis van de industriële of agrarische bedrijvigheid en de ernst van de sociale uitsluiting zullen zijn.

In de nieuwe programma's voor doelstelling 2 voor de periode 1997-1999 is op veel van de bovengenoemde punten reeds sprake van een belangrijke vooruitgang. Door niet alleen de voornaamste elementen en de verwachte effecten van de lopende programma's samen te vatten, maar ook de aandacht te vestigen op die aspecten waaraan nog meer moet worden gedaan, zal deze mededeling misschien ook een bijdrage leveren aan het aanpakken van de economische en sociale omschakeling na 1999.

⁹ COM(96) 542 def. van 6 november 1996: Eerste Verslag over de Economische en Sociale Cohesie.

Breakdown by Funds and by regions of the Objective 2 CSFs and SPDs 1997-1999
Répartition par Fonds et par régions des Docup et CCA objectif 2 1997-1999
Aufgliederung nach Fonds und Ziel-2-Regionen der GFK und EPD 1997-1999

	Millions d'écus		
	FEDER	FSE	TOTAL
Belgique	173,1	43,1	216,1
<i>Aubange</i>	1,0	0,0	1,0
<i>Limburg</i>	51,0	16,9	67,8
<i>Meuse-Vesdre</i>	95,1	19,3	114,4
<i>Turnhout</i>	26,0	6,8	32,9
Allemagne	639,9	261,2	901,1
<i>Bayern</i>	13,7	6,0	19,8
<i>Bremen</i>	35,8	19,3	55,1
<i>Hessen</i>	26,5	3,5	30,0
<i>Niedersachsen</i>	33,3	16,6	49,9
<i>Nordrhein-Westfalen</i>	336,0	114,6	450,6
<i>Rheinland-Pfalz</i>	17,9	9,6	27,6
<i>Saarland</i>	41,6	17,3	58,9
<i>Schleswig-Holstein</i>	11,8	6,3	18,1
<i>West-Berlin</i>	123,3	67,9	191,2
Danemark	52,7	15,5	68,2
<i>Lolland</i>	9,3	4,5	13,8
<i>Nordjylland</i>	43,4	11,0	54,4
Espagne	1132,4	352,6	1485,0
<i>Aragón</i>	78,8	29,7	108,4
<i>Baléares</i>	12,6	2,6	15,2
<i>Cataluña</i>	559,6	150,1	709,7
<i>La Rioja</i>	15,7	2,6	18,4
<i>Madrid</i>	153,5	58,8	212,2
<i>Navarra</i>	20,4	7,2	27,6
<i>País Vasco</i>	291,9	101,7	393,5
France	1852,1	394,2	2246,3
<i>Alsace</i>	17,2	4,8	21,9
<i>Aquitaine</i>	108,5	24,0	132,5
<i>Auvergne</i>	69,4	12,9	82,3
<i>Basse-Normandie</i>	66,0	14,3	80,3
<i>Bretagne</i>	101,6	16,7	118,3
<i>Bourgogne</i>	58,8	10,9	69,7
<i>Centre</i>	32,1	5,9	38,0
<i>Champagne-Ardenne</i>	97,1	16,7	113,8
<i>Franche-Comté</i>	47,7	8,5	56,2
<i>Haute-Normandie</i>	127,8	36,4	164,2
<i>Languedoc-Roussillon</i>	85,1	13,8	98,9
<i>Lorraine</i>	143,5	30,1	173,6
<i>Midi-Pyrénées</i>	43,0	10,0	53,0
<i>Nord-Pas-de-Calais</i>	309,0	66,4	375,4
<i>Pays de la Loire</i>	130,5	32,0	162,5
<i>Picardie</i>	108,0	31,6	139,6
<i>Poitou-Charentes</i>	51,4	11,4	62,9
<i>Provence-Alpes-Côte d'Azur</i>	131,4	23,0	154,4
<i>Rhône-Alpes</i>	124,0	24,9	148,9

Breakdown by Funds and by regions of the Objective 2 CSFs and SPDs 1997-1999

Répartition par Fonds et par régions des Docup et CCA objectif 2 1997-1999

Aufgliederung nach Fonds und Ziel-2-Regionen der GFK und EPD 1997-1999

(suite)

Millions d'écus

	FEDER	FSE	TOTAL
Italie	782,7	185,1	967,7
<i>Emilia-Romagna</i>	11,3	2,8	14,2
<i>Friuli-Venezia Giulia</i>	28,0	11,2	39,2
<i>Lazio</i>	62,4	14,6	76,9
<i>Liguria</i>	92,5	37,0	129,5
<i>Lombardia</i>	26,2	7,8	34,0
<i>Marche</i>	27,7	3,3	31,0
<i>Piemonte</i>	259,9	49,6	309,5
<i>Toscana</i>	128,9	30,0	158,9
<i>Umbria</i>	42,1	11,0	53,1
<i>Valle d'Aosta</i>	13,2	0,3	13,5
<i>Veneto</i>	90,5	17,3	107,8
Luxembourg	8,0	1,8	9,8
Pays-Bas	292,3	149,9	442,1
<i>Arnhem-Nijmegen</i>	51,9	24,9	76,8
<i>Groningen-Zuidoost Drenthe</i>	75,0	38,0	113,1
<i>Twente</i>	50,8	28,6	79,4
<i>Zuid Limburg</i>	42,0	23,6	65,5
<i>Zuidoost-Brabant</i>	72,5	34,8	107,3
Finlande	104,035	29,482	133,517
Royaume-Uni	2014,2	661,6	2675,8
<i>Eastern Scotland</i>	110,7	29,2	139,9
<i>East Midlands</i>	84,9	28,8	113,7
<i>Gibraltar</i>	4,8	1,2	6,1
<i>Greater London (East London and the Lee Valley)</i>	76,4	25,2	101,7
<i>Industrial South Wales</i>	200,8	53,6	254,4
<i>North East England</i>	282,2	96,2	378,4
<i>North West England (Greater Manchester, Lancashire and Cheshire)</i>	289,8	115,0	404,9
<i>Plymouth</i>	31,3	7,2	38,6
<i>Thanet</i>	18,5	3,9	22,4
<i>West Cumbria and Furness</i>	24,0	8,4	32,4
<i>West Midlands</i>	333,5	114,7	448,2
<i>Western Scotland</i>	263,6	70,9	334,5
<i>Yorkshire and Humberside</i>	293,5	107,2	400,7
TOTAL	7051,5	2094,3	9145,8
Ventilation par Fonds	77,1%	22,9%	100,0%

Contribution of the Structural Funds to Objective 2 development expenditure for the period 1997-1999
Contribution des Fonds structurels aux dépenses de développement objectif 2 pour la période 1997-1999
Beitrag der Struckturfonds am den Entwicklungsausgaben in Ziel 2 für die Periode 1997-1999

	Belgique	Danemark	Allemagne	Espagne	France	Italie	Luxem- bourg	Pays-Bas	Royaume- Uni	Finlande	TOTAL	%
Environnement productif	114	37	327	699	955	508	2	214	1404	70	4330	47,4%
<i>Industries et services</i>	66	12	113	494	428	309	2	100	966	46	2535	27,7%
- Tous types d'industries et services	44	12	54	0	252	77	2	57	564	26	1088	11,9%
- PME	22	0	59	494	176	233	0	43	402	20	1447	15,8%
<i>Tourisme</i>	15	9	13	0	178	105	0	43	211	11	586	6,4%
<i>Infrastructures de soutien</i>	34	17	201	205	349	94	0	71	227	13	1210	13,2%
Ressources humaines	69	30	378	518	729	241	4	177	897	49	3092	33,8%
<i>Formation, emploi</i>	30	15	242	260	351	171	2	143	570	14	1799	19,7%
<i>Centres de formation, équipements</i>	0	0	2	0	56	9	0	0	0	0	67	0,7%
<i>Recherche & Développement</i>	38	15	134	258	322	61	2	34	327	35	1226	13,4%
Aménagement et réhabilitation	19	0	142	89	396	135	1	41	298	0	1121	12,3%
<i>Sites industriels</i>	19	0	142	0	189	98	1	35	273	0	757	8,3%
<i>Zones urbaines</i>	0	0	0	89	207	37	0	6	25	0	365	4,0%
Protection de l'environnement	8	0	45	167	131	70	4	0	45	10	479	5,2%
Assistance technique	6	1	10	12	35	14	0	10	32	3	122	1,3%
TOTAL	216	68	901	1485	2246	968	10	442	2676	132	9145	100,0%

676

BELGIË

Basisinformatie

Tussen 15 april en 24 juli 1997 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de vier Belgische gecombineerde programmeringsdocumenten (GPD's). De regio's die in België voor bijstand uit de Structuurfondsen in het kader van doelstelling 2 in aanmerking komen, zijn **Limburg, Turnhout, Aubange en Luik**.

De totale bijdrage uit de Fondsen (inclusief in de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 26 miljoen ecu die zijn overgedragen) bedraagt **216 miljoen ecu** (EFRO 80 %, ESF 20 %), als volgt verdeeld:

	mln ecu		mln ecu
Limburg	62,8	Luik	114,4
Turnhout	32,8	Aubange	1,1

Strategieën voor regionale ontwikkeling

Het strategische doel van de GPD's voor **Limburg en Turnhout** is arbeidsplaatsen te scheppen door middel van sociaal-economische ontwikkeling zonder het milieu te schaden. De strategie voor **Aubange** bestaat erin grote bedrijven die zich daar onlangs hebben gevestigd, in de economische structuur van het gebied te integreren, vooral door relaties tussen bedrijven te stimuleren via maatregelen op het gebied van uitbesteding, O&O, logistiek en externe dienstverlening. In het GPD voor **Luik** wordt de strategie van de periode 1994-1996 voortgezet: structurele omschakeling van de metaalindustrie wordt gecombineerd met ondersteuning van sectoren met groeimogelijkheden via maatregelen om investeringen, O&O en opleiding te bevorderen.

Ontwikkelprioriteiten

Limburg en Turnhout hebben drie ontwikkelingsprioriteiten gemeen, terwijl Turnhout ook plaatselijke initiatieven voor ontwikkeling en werkgelegenheid wil steunen in het kader van de prioriteit "plaatselijke economie":

- Industrie
- Dienstensector
- Milieu
- Plaatselijk economie (Turnhout)

Voor **Luik** zijn de volgende ontwikkelingsprioriteiten overeengekomen:

- Dynamiek en economische diversificatie
- Technologische innovatie
- De regio aantrekkelijker maken
- Dynamisering van de werkgelegenheid via de sociale markteconomie

In **Aubange** worden de maatregelen ter bevordering van de integratie van MKB-bedrijven in de betrokken regio uitgevoerd in het kader van de volgende prioriteit:

- Steun aan bedrijven en voor werkgelegenheid in het kader van een sterkere bewustmaking op het gebied van de informatiemaatschappij

Effecten

In **Limburg** zijn de plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven erop gericht 100 nieuwe banen te scheppen, waarvan de helft voor vrouwen. Andere streefcijfers zijn onder meer de opleiding van 13.625 personen, de oprichting van 35 nieuwe bedrijven per jaar en het gebruik van 40 ha herontwikkelde grond voor economische bedrijvigheid. In het GPD voor **Turnhout** wordt verwacht dat 5.800 nieuwe banen zullen worden geschapen, 5.000 mensen zullen worden opgeleid, 250 MKB-bedrijven zullen worden betrokken bij technologische en innovatieve projecten, nieuwe MKB-bedrijven met een totale oppervlakte van 16.000 m² zullen worden opgericht en 130 ha bedrijventerrein beschikbaar zal komen. **Aubange** verwacht 50 nieuwe rechtstreekse arbeidsplaatsen te zullen scheppen, terwijl **Luik** er tegen eind 1999 5.000 geschapen wil hebben en de werkloosheid gedaald wil zien tot het nationale gemiddelde.

Door de onderhandelingen aan de programma's verleende meerwaarde

Tijdens de onderhandelingen tussen de Commissie, de Vlaamse autoriteiten en de twee betrokken regio's, Turnhout en Limburg, zijn de GPD's van deze regio's in een aantal opzichten versterkt:

- De acties ter bevordering van gelijke kansen zijn concreter gemaakt en dat geldt ook voor de acties op het gebied van de informatiemaatschappij. Er is zeker gesteld dat de programma's zich concentreren op de ergst getroffen gebieden binnen de betrokken regio's.
- Het aandeel van de basisinfrastructuur is verlaagd ten gunste van de maatregelen voor het bedrijfsleven (MKB). Zo wordt er minder geld beschikbaar gesteld voor het "Fenix"-project. Nieuwe arbeidsplaatsen moeten worden gereserveerd voor mensen uit de streek. Wat de resterende infrastructuurmaatregelen betreft, moest worden aangetoond dat er sprake is van een rechtstreeks verband met economische bedrijvigheid en het scheppen van arbeidsplaatsen.

- Het belang van acties ter bevordering van het scheppen van werkgelegenheid werd beklemtoond door voor elke maatregel fysieke indicatoren op te nemen en door te bepalen dat het werkgelegenheidseffect van elk project moet worden aangetoond. De prioriteit "plaatselijke economie" is toegespitst op projecten met een plaatselijk effect, terwijl bij de overige prioriteiten de effecten zich op regionaal niveau voordoen.
- Er zijn strengere voorwaarden opgenomen met betrekking tot de milieureportering. Zo dient er een "milieuprofiel" van de regio te zijn en moet jaarlijks verslag worden uitgebracht over de effecten van de projecten op het milieu. In de programma's is een prioriteit opgenomen die specifiek betrekking heeft op de milieuaspecten.
- De programmering is verfijnd. Er is gezorgd voor een sterkere coherentie niet alleen tussen de sociaal-economische analyse en de verschillende prioriteiten en maatregelen, maar ook tussen de Fondsen.

Dit laatste aspect heeft ook een belangrijke rol gespeeld in de onderhandelingen over de GPD's voor **Luik** en **Aubange**. De beoogde verfijning van de programmering is grotendeels bereikt door:

- het aantal maatregelen sterk te verminderen om te zorgen voor een betere coherentie tussen de maatregelen en de algemene strategie van het GPD,
- selectiecriteria te bepalen waarin rekening wordt gehouden met het aspect werkgelegenheid,
- de uitvoeringsregeling voor sommige maatregelen zo te wijzigen dat het effect op het plaatselijke MKB groter zal zijn,
- de OTO-maatregelen in die zin te heroriënteren dat meer nadruk zal worden gelegd op een analyse van de behoeften van de bedrijven, op de benutting van de onderzoekresultaten en op de verspreiding van innovaties in het MKB,
- sommige investeringen in basisinfrastructuur die waren voorgesteld, af te wijzen.

DENEMARKEN

Basisinformatie

Op 22 april 1997 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de twee gecombineerde programmeringsdocumenten (GPD's) voor Denemarken. De Deense regio's die voor bijstand uit de Structuurfondsen in het kader van doelstelling 2 in aanmerking komen, zijn **Noord-Jutland** en **Lolland**. De totale bijdrage uit de Structuurfondsen, inclusief in de voorgaande programmeringsperiode ongebruikt gebleven middelen ten belope van 2,7 miljoen ecu die zijn overgedragen, bedraagt **68,23 miljoen ecu** (EFRO 77 %, ESF 23 %), als volgt verdeeld:

	mln ecu
Noord-Jutland	54,40
Lolland	13,83

Strategieën voor regionale ontwikkeling

Het algemene strategische doel van het GPD voor **Noord-Jutland** bestaat erin de voorwaarden voor een sterkere groei van de bedrijven van de regio te verbeteren en daardoor het aantal arbeidsplaatsen in deze regio van doelstelling 2 in het algemeen te vergroten. In de strategie om dit doel te bereiken is "mondialisering" het trefwoord: de bedrijven moeten beter internationaal kunnen concurreren door innovatie, diversificatie, meer vakbekwaamheid, betere opleidingen en versterking van het infrastructurale kader. In de strategie voor **Lolland** gaat het erom het potentieel van de regio te ontwikkelen en te gebruiken en een interactie tussen de regio en nationale economische context teweeg te brengen.

Ontwikkelingsprioriteiten

In **Noord-Jutland** zijn in het kader van de strategie twee ontwikkelingsprioriteiten bepaald:

- Mondialisering van industrie en dienstensector
- Mondialisering van de toeristische sector

In **Lolland** is de belangrijkste prioriteit:

- Ontwikkeling van bedrijven op basis van het potentieel van de regio

Effecten

In de hoofdtekst van deze mededeling is reeds gesproken over streefcijfers wat het aantal te scheppen of in stand te houden arbeidsplaatsen betreft. Tot de andere doeleinden die met de programma's worden nagestreefd, behoren:

Noord-Jutland:

- oprichting van 17 bedrijven;
- verhoging van de omzet van MKB-bedrijven met 313 miljoen ecu;
- introductie van nieuwe technieken of productieprocessen door 50 % van de deelnemende MKB-bedrijven;
- ontwikkeling van nieuwe afzetmarkten in het kader van 55 % van de projecten;
- opleiding van circa 4.800 personen.

Lolland:

- opleiding van 600 personen;
- andere effectindicatoren die onder meer betrekking hebben op het technologische niveau van het MKB, het aantal gelegde O&O-contacten en de door het MKB gevonden nieuwe afzetmarkten.

Door de onderhandelingen aan de programma's verleende meerwaarde

De twee Deense GPD's in het kader van doelstelling 2 voor de periode 1997-1999 zijn het resultaat van intensieve werkzaamheden op alle niveaus van het partnerschap tussen de regio's, de lidstaat en de diensten van de Commissie. In november 1996 is in Kopenhagen een onderhandelingsbijeenkomst gehouden met vertegenwoordigers van beide regio's, de lidstaat en de Commissie. Een gelukkige omstandigheid was dat ten tijde van deze werkzaamheden de evaluatie halverwege de looptijd voor de periode 1994-1996 nagenoeg was voltooid, zodat gebruik kon worden gemaakt van de aanbevelingen in het betrokken verslag. De volgende bijzondere aspecten kunnen hier worden vermeld:

- De analyse van de sociaal-economische situatie in de betrokken regio's is aanzienlijk uitgebreid en is geactualiseerd met de meest recente cijfers over de omstandigheden, behoeften en kansen in de regio's. Voor Lolland heeft dit geresulteerd in een nieuwe maatregel om te voorzien in de individuele opleidingsbehoeften van de verschillende door werkloosheid bedreigde groepen.
- In het programma voor Lolland zijn geringe aanpassingen aangebracht, terwijl nog vóór de onderhandelingen de algemene strategie voor Nordjylland is veranderd van "industrialisering" in "mondialisering".
- De structuur van het programma voor Nordjylland is gewijzigd om het beheer van het programma te vereenvoudigen.
- In de programma's zal minder nadruk op rechtstreekse investeringssteun aan bedrijven worden gelegd, en meer op verbetering van de randvoorwaarden voor de bedrijven.
- Er zal steun worden verleend voor beroepsopleiding, planning, flexibele opleidingsmogelijkheden, projecten op het gebied van functieroulering en een leerlingensysteem voor volwassenen.

- In de nieuwe programma's zijn investeringen in basisinfrastructuur uitgesloten en vervangen door investeringen in "strategische infrastructuur" (b.v. infrastructuur voor O&O en infrastructuur ter ondersteuning van communicatie- en informatiesystemen).
- Hoewel gelijkheid van vrouwen en mannen in de Deense wetgeving is verankerd en gelijke kansen een impliciete horizontale doelstelling is waarop de Deense autoriteiten zich hebben vastgelegd, bevatten de programma's toch maatregelen die bijzondere aandacht besteden aan de opleiding van vrouwen.
- Aan de kwantificering van de indicatoren is bijzondere aandacht besteed en het systeem om de "PHYSIN"-database van bijgewerkte cijfers te voorzien is verbeterd.
- In de Toezichtcomités heeft nu een vertegenwoordiger van de milieuautoriteiten zitting.

DUITSLAND

Basisinformatie

Op 7 mei 1997 heeft de Commissie de 9 Duitse gecombineerde programmeringsdocumenten (GPD's) goedgekeurd. De Duitse regio's die in aanmerking komen voor bijstand uit de Structuurfondsen in het kader van doelstelling 2, zijn **Bayern, Berlin, Bremen, Hessen, Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen, Rheinland-Pfalz, Saarland en Schleswig-Holstein**. De totale bijdrage uit de Fondsen (inclusief in de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 40 miljoen ecu die zijn overgedragen) bedraagt **901 miljoen ecu** (EFRO 71 %, ESF 29 %), verdeeld als volgt :

	mln ecu		mln ecu
Bayern	19,8	Nordrhein-Westfalen	450,6
Berlin	191,2	Rheinland-Pfalz	27,6
Bremen	55,1	Saarland	58,9
Hessen	29,9	Schleswig Holstein	18,0
Niedersachsen	49,9		

Strategieën voor regionale ontwikkeling

De belangrijkste strategische doeleinden in **Bayern** blijven het verminderen van de afhankelijkheid van traditionele industrie door diversificatie waarbij wordt geïnvesteerd in groeisectoren, en het verminderen van de kwetsbaarheid van de regionale economie voor economische crises.

In **Berlin** is de strategie erop gericht het proces van de-industrialisatie te stoppen en de verschillen tussen Oost- en West-Berlijn te verkleinen, waarbij het de bedoeling is dat dit laatste stadsdeel een locomotiefunctie vervult voor Oost-Berlijn en het omringende gebied.

Met de strategie voor **Bremen** wordt beoogd alle acties op het gebied van structurele ontwikkeling te integreren, waarbij het accent vooral ligt op diversificatie van de regionale economische structuur, versterking van de diensten- en de toeristische sector en verbetering van de factoren die van invloed zijn op de keuze van een vestigingsplaats, ondermeer door milieubescherming en -verbetering. Een kenmerk van de aanpak in **Hessen** is dat steun wordt verleend aan MKB- en andere bedrijven die bij hun milieu-investeringen verder gaan dan wettelijk is voorgeschreven.

De strategie voor **Niedersachsen** blijft er net als in de periode 1994-1996 op gericht iets te doen aan het verlies van arbeidsplaatsen dat het gevolg is van de veranderingen in het bedrijfsleven. De strategische doeleinden in **Nordrhein-Westfalen** houden ondermeer in dat deze regio economie en ecologie aan elkaar wil koppelen en een hoofdrolspeler in de mediasector wil worden.

In **Rheinland-Pfalz** is het streven erop gericht voor meer groei en werkgelegenheid te zorgen en tegelijk het concurrentievermogen te verbeteren van het bedrijfsleven in het algemeen, en het MKB in het bijzonder. Tot de ontwikkelingsdoelstellingen van **Saarland** behoren ondermeer de verbetering van vervoer en communicatie en een betere benutting van de voordelen van de grensoverschrijdende samenwerking (Saarland-Lotharingen-Luxemburg). De strategie voor **Schleswig-Holstein** ligt in het verlengde van de prioriteiten van de voorgaande periode en behelst ondermeer het verminderen van de structurele problemen die in Kiel te gevolg zijn van de crisis in de scheepsbouw, en het omschakelen van de bewapeningsindustrie.

Ontwikkelingsprioriteiten

Om de bovengenoemde strategische doeleinden te kunnen bereiken zijn in de GPD's de volgende ontwikkelingsprioriteiten opgenomen :

- Diversificatie en modernisering van de industrie (incl. ambachtelijke sector) (b.v. **Bremen en Niedersachsen**)
- Infrastructuur ten behoeve van economische bedrijvigheid (b.v. **Bayern, Berlin, Rheinland-Pfalz, Schleswig-Holstein**)
- Technologische ontwikkeling en innovatie (b.v. **Berlin, Nordrhein-Westfalen, Rheinland-Pfalz, Saarland**)
- Ontwikkeling van het menselijke potentieel, opleiding en kwalificatie (alle GPD's)
- Milieubescherming, revitalisering, enz. (b.v. **Berlin, Bremen, Nordrhein-Westfalen, Saarland**)

Effecten

In alle GPD's zijn voorafgaande beoordelingen van de effecten van het programma opgenomen. Het betreft een raming van het netto-aantal extra arbeidsplaatsen die in het werkgebied van het programma zullen worden geschapen (zie de hoofdtekst van deze mededeling) en daarnaast nog een serie andere gekwantificeerde fysieke en economische resultaten. Voorbeelden daarvan zijn : 200 ha herontwikkelde terreinen in **Bremen**; de opleiding van 100-200 werklozen in **Hessen**; de recycling van 6.000 ton afvalstoffen per jaar in **Berlin**; de overheveling van 100.000 wegtransporten per jaar naar de spoorwegen (**Nordrhein-Westfalen**); 3.000 adviseringen en 50 seminars per jaar op het gebied van technologie-overdracht (**Saarland**).

Door de onderhandelingen aan de programma's verleende meerwaarde

Er is vrij vroeg begonnen met de bespreking van vorm en inhoud van de regionale ontwikkelingsplannen voor de periode 1997-1999. In de vergadering van het Toezichtcomité voor doelstelling 2 op 14/15 mei 1996 is aandacht besteed aan belangrijke aspecten van de nieuwe programmering zoals de beleidsprioriteiten voor doelstelling 2, de toewijzing van financiële middelen aan de afzonderlijke deelstaten en de aan de evaluatie te stellen eisen, om ervoor te zorgen dat bij de programmering met deze aspecten rekening zou worden gehouden. De in augustus 1996 ingediende regionale ontwikkelingsplannen waren opgesteld volgens een vooraf overeengekomen geharmoniseerd schema, wat de uitvoerige bespreking van elk van de negen afzonderlijke plannen heeft vergemakkelijkt. Het resultaat is een coherent geheel van strategische doelstellingen, prioriteiten en maatregelen, waarbij in de meeste nieuwe GPD's de concrete acties worden gepresenteerd op het niveau van de projecten.

Hoewel sprake is van een hoge mate van continuïteit met de voorgaande GPD's, wordt in alle nieuwe GPD's ook het accent gelegd op de prioriteiten die in de richtsnoeren van de Commissie naar voren zijn gebracht. Tijdens de onderhandelingen zijn de volgende belangrijke verbeteringen in vergelijking met de voorgaande programmeringsperiode bereikt :

- In alle GPD's wordt het accent gelegd op doelstellingen die verband houden met werkgelegenheid. Zo heeft in een aantal programma's (**Berlin, Nordrhein-Westfalen**) een belangrijke verschuiving van opleidingsmaatregelen naar werkgelegenheidssteun plaatsgevonden. Maatregelen die in de voorgaande periode weinig banen bleken te hebben opgeleverd, werd stopgezet.
- Acties op het gebied van het milieu en van gelijke kansen werden in de prioriteiten opgenomen als horizontale doelstellingen en waar dat passend leek ook als specifieke maatregelen.
- De maatregelen ter ondersteuning van het MKB werden uitgebreid en ook meer toegespitst op de behoeften van het MKB (b.v. op het gebied van O&O en risicokapitaal).
- De synergieën tussen de EFRO- en de ESF-acties werden verbeterd.
- Er is gezorgd voor consistentie en complementariteit tussen de maatregelen in het kader van doelstelling 2 en die in het kader van de doelstellingen 3 en 4.
- De bestaande en nieuwe maatregelen in het kader van de werkgelegenheidspacten werden in de programma's opgenomen.
- De kwantificering van de doelstellingen werd op het punt van de verwachte resultaten belangrijk verbeterd.
- De prioriteit "plaatselijke ontwikkeling" (nieuwe bronnen van werkgelegenheid) werd hoofdzakelijk vertaald in opleidingsmaatregelen voor allerlei dienstverlenende banen (van op het bedrijfsleven gerichte dienstverlening tot maatschappelijk of buurtwerk en banen in de milieusector).

SPANJE

Basisinformatie

Op 12 juni 1997 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan het Communautaire Bestek (CB) voor de periode 1997-1999 voor de Spaanse regio's die onder doelstelling 2 vallen. Dit CB wordt ten uitvoer gelegd door middel van zeven regionale operationele programma's en één multiregionaal operationeel ESF-programma.

De totale bijdrage uit de Structuurfondsen (inclusief de in de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 156 miljoen ecu die zijn overgedragen) bedraagt **1.485 miljoen ecu** (EFRO 76 %, ESF 24 %), als volgt verdeeld :

	mln ecu		mln ecu
Aragón	108,44	Madrid	212,23
Baleares	15,19	Navarra	27,63
Cataluña	709,69	La Rioja	18,35
		Pais Vasco	393,51

Strategieën voor regionale ontwikkeling

De strategie van het communautaire bestek wordt gekenmerkt door continuïteit ten opzichte van het voorgaande CB voor de periode 1994-1996 en is toegespitst op het scheppen van werkgelegenheid en het vergroten van het concurrentievermogen van de bedrijven.

Ontwikkelingsprioriteiten

De strategie voor regionale ontwikkeling is vertaald in de volgende ontwikkelingsprioriteiten :

- Steun voor werkgelegenheid en voor het vergroten van het concurrentievermogen van de bedrijven
- Milieubescherming en -verbetering
- O&O, technologie en innovatie
- Ontwikkeling van het vervoer ten behoeve van de economische bedrijvigheid
- Plaatselijke en stedelijke ontwikkeling

Effecten

Voor elk van de bovengenoemde prioriteiten is een aantal gekwantificeerde indicatoren bepaald. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het aantal nieuwe bedrijven per 10.000 inwoners (prioriteit 1), het met behulp van nieuwe installaties behandelde percentage afvalstoffen (prioriteit 2), de OTO-werkgelegenheid in procenten van de totale werkgelegenheid (prioriteit 3), de dichtheid van het wegen- of spoorwegnet (prioriteit 4) en de gemiddelde werkloosheidsduur (prioriteit 5).

Door de onderhandelingen aan de programma's verleende meerwaarde

Tijdens de partnerschapsonderhandelingen over het CB kon het oorspronkelijke plan overeenkomstig de leidraad van de Commissie op de volgende belangrijke punten worden aangepast :

- In vergelijking met het omschakelingsplan bestemt het CB meer financiële middelen voor het MKB op het gebied van productieve investeringen, zachte maatregelen en beroepsopleiding.
- De financiële bijdrage uit het EFRO voor prioriteit 3 (onderzoek, technologie en innovatie) is verhoogd.
- De door het EFRO en de door het ESF medegefinancierde acties werden beter geïntegreerd en er is gezorgd voor een duidelijke differentiatie tussen de ESF-acties in het kader van doelstelling 2 en die in het kader van de doelstellingen 3 en 4.
- Het EU-participatiepercentage voor prioriteit 4 (vervoer ten behoeve van economische bedrijvigheid) is verlaagd ten opzichte van wat oorspronkelijk werd voorgesteld.
- De ESF-acties voor prioriteit 2 (milieubescherming) zullen specifiek worden aangegeven, wat de ESF-steun op dit terrein zichtbaarder zal maken.

FRANKRIJK

Basisinformatie

Voor doelstelling 2 van de Structuurfondsen zijn 19 Franse regio's in aanmerking genomen. Alle betrokken gecombineerde programmeringsdocumenten (GPD's) met uitzondering van dat voor **Lorraine** zijn door de Commissie tussen 24 maart en 4 augustus 1997 goedgekeurd.

De totale bijdrage uit de Fondsen (inclusief in de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 208,6 miljoen ecu die worden overgedragen, maar exclusief 39,4 miljoen ecu die nog moet worden toegewezen voor een multiregionaal programma ten behoeve van de defensie-industrie met bijbehorende technische bijstand) bedraagt **2.246 miljoen ecu** (EFRO 82 %; ESF 18 %), als volgt verdeeld :

mln ecu			
Alsace	21,9	Aquitaine	132,5
Auvergne	82,3	Basse-Normandie	80,3
Bretagne	118,3	Bourgogne	69,7
Centre	37,9	Champagne-Ardenne	113,8
Franche-Comté	56,2	Haute-Normandie	164,2
Languedoc-Roussillon	98,9	Lorraine	173,6
Midi-Pyrénées	52,9	Nord-Pas-de-Calais	375,4
Pays de la Loire	162,5	Picardie	139,6
Poitou-Charentes	62,9	Rhône-Alpes	148,9
Provence-Alpes Côte d'Azur	154,4		

Strategieën voor regionale ontwikkeling

De algemene strategie van deze regio's is gericht op het scheppen en in stand houden van werkgelegenheid, wat grotendeels in het verlengde ligt van de prioriteiten voor de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996. De verschillende regionale benaderingen kunnen worden gerekend tot een van de volgende grote strategische doelstellingen, al vallen zij soms ook gedeeltelijk samen met andere van die doelstellingen :

- steunverlening voor de oprichting en ontwikkeling van bedrijven, met inbegrip van dienstverlening aan het MKB op het gebied van informatie- en communicatietechnologie, financiële instrumentering en vergroting van de uitvoercapaciteit (**Basse-Normandie, Languedoc-Roussillon, Nord-Pas de Calais**);
- diversificatie om traditionele industrie te vervangen door nieuwe economische bedrijvigheid, waarbij het ondermeer gaat om onderzoek en technologieoverdracht en plaatselijke ontwikkeling (**Champagne-Ardenne**) of om dienstverlening van hoog niveau en ontwikkeling van het toerisme (**Provence-Alpes-Côte d'Azur**);

- instandhouding van de bestaande of totstandbrenging van nieuwe industriële werkgelegenheid (Midi-Pyrénées) of handhaving van een sterke industriële aanwezigheid in combinatie met diversificatie in nieuwe sectoren en verankering van bedrijven in de regio (Rhône-Alpes);
- ontwikkeling op basis van het eigen potentieel (Bourgogne, Centre);
- vergroting van de aantrekkelijkheid van het gebied en verbetering van de bedrijven en van het economische klimaat (Auvergne, Aquitaine).

Prioriteiten

Belangrijke ontwikkelingsprioriteiten in de GPD's zijn dan ook :

- Ondersteuning van de ontwikkeling van bedrijven
- Verbetering en herstructurering van het gebied en van omgevingsfactoren
- Onderzoek en technologische ontwikkeling en innovatie
- Valorisatie van het menselijke potentieel
- Vergroting van de aantrekkelijkheid van het gebied

Effecten

In de GPD's is het aantal in het werkgebied van het programma te scheppen arbeidsplaatsen geraamd (zie hoofdtekst van de mededeling) en daarnaast zijn voor elk van de betrokken maatregelen ook prestatie-indicatoren en gekwantificeerde doelstellingen opgenomen.

Door de onderhandelingen aan de programma's verleende meerwaarde

Het betrof met name :

- de toevoeging van in sommige van de oorspronkelijke voorstellen ontbrekende elementen met betrekking tot bijvoorbeeld de sociaal-economische analyse, de basisindicatoren, de evaluatie op milieugebied en de analyse van de behoeften, vooral in verband met stedelijke problemen en de defensie-industrie;
- de verbetering van de maatregelen voor het ramen van de opleidingsbehoeften;
- de handhaving of versterking, in zowel kwalitatief als financieel opzicht, van het reeds in de vorige periode gevoerde beleid ter bevordering van O&O;
- een aanpassing van de middelen ter ondersteuning van het MKB om de negatieve effecten op te vangen van de problemen in sectoren zoals de defensie-industrie;
- het schrappen van infrastructuurvoorstellen die niet strookten met de richtsnoeren van de Commissie terzake, zulks in partnerschapsoverleg;

- de opneming in het programma van de territoriale en plaatselijke werkgelegenheidspacten (bijvoorbeeld voor **Pays de la Loire** en **Nord-Pas de Calais**) en met de Franse autoriteiten gemaakte afspraken om de pactmethodologie ook te gebruiken voor andere in de loop van de uitvoering van de GPD's in te dienen voorstellen (b.v. voor **Picardie** en **Haute-Normandie**);
- de uitbreiding van specifieke acties om stedelijke problemen aan te pakken;
- de opneming van extra informatie over de milieu-effecten van maatregelen, waarbij het met name de vraag betreft in hoeverre economische en havenontwikkeling (**Haute-Normandie**, **Pays de la Loire**) verenigbaar is met de instandhouding van habitats (in het bijzonder op grond van de vogel- en de habitatrichtlijn).

ITALIË

Basisinformatie

Van de 11 gecombineerde programmeringsdocumenten (GPD's) voor de Italiaanse regio's die onder doelstelling 2 vallen, heeft de Commissie er tussen 7 mei en 24 juli 1997 9 goedgekeurd. Naar verwachting zullen de GPD's voor Friuli en Lazio begin oktober 1997 worden goedgekeurd.

De totale bijdrage uit de Structuurfondsen (inclusief in de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 170 miljoen ecu die zijn overgedragen) bedraagt 968 miljoen ecu (EFRO 80 %; ESF 20 %), als volgt verdeeld :

mln ecu	
Emilia-Romagna	14,2
Friuli-Venezia-Giulia	39,3
Lazio	76,9
Liguria	129,5
Lombardia	34,0
Marche	31,0
Piemonte	309,5
Toscana	159,0
Umbria	53,2
Valle d'Aosta	13,5
Veneto	107,9

Strategieën voor regionale ontwikkeling

In het algemeen vormen de strategieën een voortzetting van die van de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996. De strategische doeleinden zijn in sommige gevallen beter gedefinieerd (b.v. Marche) of in sterkere mate geografisch toegespitst (Lazio) dan in de voorgaande periode.

Gemeenschappelijke strategische doeleinden zijn bijvoorbeeld :

- Versterking en modernisering van het MKB en oprichting van nieuwe bedrijven (b.v. Friuli-Venezia-Giulia, Lazio, Liguria, Veneto, Marche, Piemonte, Toscana)
- Diversificatie door investeringen in geavanceerd technologisch onderzoek en innovatieve sectoren (b.v. Friuli-Venezia-Giulia, Liguria, Emilia-Romagna, Toscana)
- Milieuverbetering en vergroting van de aantrekkelijkheid van de regio (alle regio's behalve Valle d'Aosta)
- Ontwikkeling van het menselijke potentieel en opleiding (alle regio's)

Een specifiek strategisch doel van Emilia-Romagna is het bevorderen van de relaties tussen het nieuwe doelstelling 2-gebied Ferrara en Reggio/Modena.

Ontwikkelingsprioriteiten

Dientengevolge bevatten de Italiaanse GPD's de volgende belangrijke ontwikkelingsprioriteiten :

- Versterking van bestaande MKB-bedrijven en bevordering van de oprichting van nieuwe bedrijven
- Streekontwikkeling en -verbetering
- Ontwikkeling van het menselijke potentieel en opleiding
- Milieubescherming en -herstel
- Toerisme en cultureel erfgoed
- Onderzoek en technologie en informatiemaatschappij
- Territoriaal werkgelegenheidspact (**Emilia-Romagna**)
- Gelijke kansen

Effecten

De aantallen te scheppen of in stand te houden arbeidsplaatsen zijn vooraf geraamd (zie hoofdtekst van de mededeling). Voorbeelden van andere verwachte effecten zijn :

- steunverlening aan 1.700 MKB-bedrijven (**Toscana**)
- toeneming van het aantal hotelboekingen door toeristen met 200.000 (**Umbria**)
- herontwikkeling van 450.000 m² ongebruikte grond (**Piemonte**)
- verhoging van de behandelde hoeveelheid afvalstoffen met 50.000-100.000 ton (**Lombardia**)
- opleiding van 120 academici tot adviseur inzake innovatie op informatiegebied (**Lazio**)

Door de onderhandelingen aan de programma's verleende meerwaarde

Na een eerste onderhandelingsronde met de Italiaanse autoriteiten in Rome van 4 tot en met 8 november 1996 over alle 11 programmeringsdocumenten zijn met elke regio afzonderlijke besprekingen gevoerd. De belangrijkste resultaten kunnen als volgt worden samengevat :

- de formulering van de programmeringsdocumenten werd verbeterd om de strategie en doelstellingen van elk programma nauwkeuriger aan te geven;
- de financiële toewijzingen voor de afzonderlijke maatregelen werden herzien. Met name werd een algemene onderschatting geconstateerd van de benodigde middelen op het gebied van het menselijke potentieel en de technologische innovatie. Daarom werd voor het merendeel van de GPD's besloten tot een verhoging van de ESF-bijstand om deze op zijn minste op hetzelfde niveau als in de voorgaande periode te kunnen handhaven (d.w.z. gemiddeld circa 20 %). Ook voor onderzoek en technologische innovatie werd in extra steun voorzien;
- de prioriteiten van elk GPD werden gereorganiseerd. Met name werden in overeenstemming met de richtsnoeren van de Commissie innovatieve elementen opgenomen (waaronder de informatiemaatschappij en de werkgelegenheidspacten);

- de verschillende voor medefinanciering voorgestelde maatregelen werden onderworpen aan een gedetailleerd onderzoek, met name om na te gaan of zij subsidiabel waren en als geschikt mochten worden beschouwd. Over het algemeen werden de opmerkingen van de Commissie door de Italiaanse autoriteiten op prijs gesteld;
- bijzondere aandacht werd besteed aan de milieu-aspecten, waarbij het ging om verbeteringen met betrekking tot de milieuprofielen, de kwantificering van de indicatoren en effecten en de inschakeling van de milieu-autoriteiten bij de voorbereiding en uitvoering van de GPD's;
- het additionaliteitsprobleem werd besproken en vertegenwoordigers van de schatkist zegden toe voorlopige gegevens voor 1997-1999 te zullen verstrekken die zouden worden berekend met behulp van dezelfde methodologie als die welke in het verleden is gebruikt, en daarnaast ook definitieve gegevens voor de jaren 1994-1995 te zullen meedelen;
- in overeenstemming met de richtsnoeren van de Commissie werd bij het programmeringsproces voor alle Italiaanse GPD's bijzondere aandacht besteed aan geïntegreerde benaderingen waarvan mag worden verwacht dat zij nieuwe arbeidsplaatsen zullen opleveren, waarbij speciale nadruk werd gelegd op nieuwe bronnen van werkgelegenheid. Ook voorziet het merendeel van de GPD's in de toekenning van werkgelegenheidssteun.

LUXEMBURG

Basisinformatie

Op 15 april 1997 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan het gecombineerde programmeringsdocument (GPD) voor de onder doelstelling 2 vallende regio **Esch-sur-Alzette en Capellen** in het Groothertogdom Luxemburg. De totale bijdrage uit de Fondsen (inclusief in de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 1,771 miljoen ecu die zijn overgedragen) beloopt **9,837 miljoen ecu** (EFRO 81 %, ESF 19 %).

Strategie voor regionale ontwikkeling

De strategie voor de nieuwe programmeringsperiode behelst dat wordt doorgegaan met het op diversificatie gerichte beleid om iets te doen aan de problemen die het gevolg zijn van het feit dat de regio van oudsher sterk afhankelijk is van de staalindustrie : om nieuwe bedrijven aan te trekken dienen maatregelen te worden genomen op het gebied van ondermeer ondersteunende infrastructuur, productieve investeringen, beroepsopleiding, onderzoek en ontwikkeling en technologieoverdracht. Bijzondere nadruk wordt gelegd op verbetering van de kwaliteit van het milieu.

Ontwikkelingsprioriteiten

In het kader van de bovenvermelde strategie zijn vijf ontwikkelingsprioriteiten bepaald voor medefinanciering door de Gemeenschap :

- Bedrijfsinnovatie
- Bevordering van de ontwikkeling en de diversificatie van de economische structuur en bedrijvigheid
- Milieubescherming en -verbetering
- Maatregelen op het gebied van de ontwikkeling van het menselijke potentieel om werkgelegenheid in de regio te helpen behouden en scheppen
- Technische bijstand

Effecten

Tot de volgens het GPD te verwachten effecten behoort het scheppen of in stand houden van 700 à 900 directe arbeidsplaatsen. Voorts zijn bijvoorbeeld in het kader van prioriteit 3 "Milieubescherming en -verbetering" gekwantificeerde milieudoelstellingen bepaald.

Door de onderhandelingen aan het programma verleende meerwaarde

In de door de Luxemburgse autoriteiten ingediende voorstellen was reeds rekening gehouden met de richtsnoeren van de Commissie voor doelstelling 2. De onderhandelingen met deze autoriteiten hebben nog tot de volgende aanpassingen van de oorspronkelijke voorstellen geleid :

- Het aantal maatregelen is verminderd om de strategie coherenter te maken.
- Voor elke maatregel en voor het programma als geheel zijn criteria voor de selectie van de projecten (toegespitst op werkgelegenheid) en gekwantificeerde doelstellingen bepaald. De kwantificering betreft het aantal in stand te houden of te scheppen directe en indirecte arbeidsplaatsen. Zo wordt verwacht dat dankzij de maatregelen van het GPD in de betrokken regio's 700 à 900 directe arbeidsplaatsen zullen worden geschapen of in stand zullen worden gehouden.
- Er is een uitvoeringsregeling uitgewerkt om het effect van de maatregelen op het plaatselijke bedrijfsleven te vergroten.
- Voor prioriteit 3 "Milieubescherming en -verbetering" zijn milieu-indicatoren vastgesteld. Er wordt ook steun verleend voor bepaalde preventieve maatregelen (b.v. recycling van auto's).
- Prioriteit 4 "Maatregelen op het gebied van de ontwikkeling van het menselijke potentieel om werkgelegenheid in de regio te helpen behouden en scheppen" is in die zin aangepast dat uitdrukkelijk melding wordt gemaakt van op gelijke kansen gerichte acties, de uitvoering van werkgelegenheidspacten en het bevorderen van plaatselijke dienstverlening.
- Voorstellen om te investeren in bepaalde "zware" infrastructuur werden niet goedgekeurd.

NEDERLAND

Basisinformatie

De Commissie heeft op 26 mei 1997 haar goedkeuring gehecht aan de vijf gecombineerde programmeringsdocumenten (GPD's) voor de Nederlandse regio's **Arnhem-Nijmegen**, **Zuidoost-Brabant**, **Zuid-Limburg**, **Twente** en **Groningen-Drenthe**.

De totale bijdrage uit de Structuurfondsen (inclusief in de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 80 miljoen ecu die zijn overgedragen) bedraagt **442 miljoen ecu** (EFRO 66 %, ESF 34 %), verdeeld als volgt :

	mln ecu		mln ecu
Arnhem-Nijmegen	77	Zuidoost-Brabant	107
Zuid-Limburg	66	Twente	79
Groningen-Drenthe	113		

Strategie voor regionale ontwikkeling

Het algemene strategische doel van alle Nederlandse GPD's is te komen tot een duurzame economische ontwikkeling waarbij nieuwe banen worden geschapen en de kwaliteit van het bestaan wordt verbeterd zonder dat schade wordt toegebracht aan het milieu.

In het GPD voor **Arnhem-Nijmegen** speelt ook de strategische ligging op belangrijke transportassen een belangrijke rol. In de strategie voor **Zuidoost-Brabant** ligt het accent op de rol van MKB-clusters en van nieuwe technologieën.

Ontwikkelingsprioriteiten

Met het oog op verwezenlijking van de strategische doeleinden zijn in de GPD's de volgende prioriteiten opgenomen :

Arnhem-Nijmegen

- "Euro Trade Port" (uitbreiding van de vervoers- en distributiefunctie en van de commerciële dienstverlening)
- Industrie en innovatie
- Toerisme en stedelijk (economisch) klimaat.

Zuid-Limburg

- Industrie en bijbehorende dienstverlening
- Vervoer en logistiek
- Ontwikkeling en overdracht van kennis
- Toerisme en leefmilieu

Groningen-Drenthe

- Industrie, zakelijke dienstverlening en toerisme
- Productiemilieu en stedelijke economie

Zuidoost-Brabant

- Versterking van de industriële structuur
- Toerisme, leefmilieu en bedrijfsomgeving

Twente

- Vervoer en distributie
- Industrie
- Toerisme

Effecten

Tot de belangrijkste verwachte effecten behoren een stijging van het bruto regionaal product in **Twente**, **Zuidoost-Brabant** en **Groningen-Drenthe** en een positief saldo voor de regio wat de migratie van bedrijven betreft (**Twente en Groningen-Drenthe**). De raming van het aantal nieuwe arbeidsplaatsen loopt uiteen tussen 11.400 (permanent en tijdelijk) voor **Groningen-Drenthe** en 2.000 (permanent) voor **Zuidoost-Brabant**. In alle GPD's zijn streefcijfers op het gebied van opleiding opgenomen. Deze variëren van de opleiding van 17.500 werknemers en 9.500 werklozen voor **Groningen-Drenthe** tot de opleiding van 3.330 werknemers en 2.220 werklozen voor **Arnhem-Nijmegen**.

Door de onderhandelingen aan de programma's verleende meerwaarde

In juni 1996 heeft DG XVI de richtsnoeren van de Commissie voor de tweede programmeringsperiode 1997-1999 toegelicht in een gezamenlijke vergadering van DG XVI, de nationale autoriteiten en vertegenwoordigers van de vijf regio's van doelstelling 2 in Nederland. Op 23 september 1996 hebben de Nederlandse autoriteiten de vijf gecombineerde programmeringsdocumenten dan bij de Commissie ingediend. Met veel van de prioriteiten van de Commissie bleek reeds rekening te zijn gehouden, vooral op het gebied van werkgelegenheid, bedrijfsgerichte maatregelen en productieve investeringen.

Tijdens de daaropvolgende onderhandelingen heeft de Commissie erop aangedrongen een zo concreet mogelijke invulling te geven aan de nieuwe richtsnoeren. Het aandeel van de basisinfrastructuur werd sterk verkleind. Basisinfrastructuur werd alleen dan goedgekeurd als het ging om infrastructuur van productieve aard waarvoor een duidelijk en rechtstreeks verband met economische bedrijvigheid en werkgelegenheid kon worden aangetoond. De financiële ruimte die door de inkrimping van het onderdeel infrastructuur ontstond, werd gebruikt om het aandeel te vergroten van bedrijfsgerichte maatregelen (vooral ten behoeve van het MKB) en van O&O-acties. Op de volgende punten kan worden gewezen :

- er werd meer nadruk gelegd op verbetering en aanpassing van de vakbekwaamheid van de beroepsbevolking, wat meebracht dat in de nieuwe programma's de activiteiten met betrekking tot het menselijke potentieel werden uitgebreid en de nodige aandacht werd besteed aan plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven ten behoeve van de zwaarst getroffen groepen;
- het belang van op het scheppen van werkgelegenheid gerichte acties werd beklemtoond door voor elke maatregel fysieke indicatoren op te nemen en door te bepalen dat voor elk project het werkgelegenheidseffect moest worden aangetoond. Nog een positieve ontwikkeling in vergelijking met de eerste programmeringsperiode was de opnemng van maatregelen in het kader waarvan acties inzake plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven kunnen worden ondernomen;
- aan de milieurapportering werden strenge eisen gesteld, waaronder de verplichting een milieuprofiel van de regio op te stellen en jaarlijks verslag uit te brengen over de effecten van de projecten op het milieu;
- tijdens de onderhandelingen voor de periode 1994-1996 had de Commissie aangedrongen op de opstelling van regionale technologieplannen; deze zullen worden uitgevoerd tijdens de tweede programmeringsperiode voor doelstelling 2, de periode 1997-1999;
- de programmering werd verfijnd in die zin dat werd gestreefd naar een sterkere coherentie niet alleen tussen de sociaal-economische analyse en de verschillende prioriteiten en maatregelen, maar ook tussen de Fondsen, waarbij de Commissie het opzetten van gezamenlijke EFRO- en ESF-projecten stimuleerde. Voorbeelden van dit laatste : binnen het programma voor **Groningen-Drenthe** werd het project betreffende de dierentuin in Emmen slechts goedgekeurd op voorwaarde dat er ook ESF-opleidingsprojecten in werden opgenomen. Bij de programma's voor **Limburg** en **Zuidoost-Brabant** zijn in de prioriteiten op het gebied van plaatselijke ontwikkeling en de nieuwe bronnen van werkgelegenheid specifieke maatregelen inzake het menselijke potentieel geïntegreerd.

FINLAND

Basisinformatie

Op 24 april 1997 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan het gecombineerde programmeringsdocument (GPD) in het kader van doelstelling 2 van de Structuurfondsen voor de periode 1997-1999. De totale bijdrage uit de Structuurfondsen (inclusief in de voorgaande programmeringsperiode 1995-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 16,145 miljoen ecu die zijn overgedragen) bedraagt **135,293 miljoen ecu** (EFRO 78 %; ESF 22 %), als volgt verdeeld :

mln ecu			
Varsinais Suomi	6,782	Kymenlaasko	14,465
Satakunta	30,250	Itä-Uusimaa	1,579
Päijät-Häme	27,473	Etelä-Karjala	17,146
Keski-Suomi	24,758	Keski-Pohjanmaa	8,654

Strategie voor regionale ontwikkeling

Voor de programmeringsperiode 1997-1999 is de ontwikkelingsstrategie voor de gebieden van doelstelling 2 erop gericht :

- voor meer en betere werkgelegenheid te zorgen en de structuur van de economie te diversifiëren;
- de bedrijven concurrerder en de beroepsbevolking vakbekwamer te maken;
- de internationale samenwerking te intensiveren.

Om het werkgelegenheidsaspect nog meer te beklemtonen zal het effect op het scheppen van banen ook een belangrijk criterium zijn bij de selectie van de projecten.

Ontwikkelingsprioriteiten

In het programma zijn drie belangrijke ontwikkelingsprioriteiten opgenomen :

- Uitbreiding, ontwikkeling en internationalisering van de zakelijke bedrijvigheid.
- Verhoging van het opleidings- en het technologisch niveau.
- Infrastructuur, milieu en toerisme.

Effecten

Naast de streefcijfers met betrekking tot het aantal te scheppen of in stand te houden arbeidsplaatsen (zie de hoofdtekst van de mededeling) zijn in het programma nog andere gekwantificeerde doeleinden opgenomen, waaronder :

- 2.900 nieuwe MKB-bedrijven;
- 1.020 nieuwe door vrouwen geleide bedrijven;
- 400 overeenkomsten op het gebied van uitbesteding, samenwerking of een netwerk;
- 8.300 mensen door opleiding beter inzetbaar maken.

Door de onderhandelingen aan het programma verleende meerwaarde

De nieuwe onderhandelingen over het programma (voor Finland al na twee jaar) hebben een aantal voordelen opgeleverd. Wat de prioriteiten in het kader van doelstelling 2 betreft, kan worden gewezen op de volgende punten :

- het scheppen van banen is boven aan de lijst geplaatst van de prioriteiten die bij het selecteren van projecten in acht moeten worden genomen, en er is een grotere inspanning geleverd om dit criterium praktisch bruikbaar te maken;
- andere prioriteiten in het kader van doelstelling 2 (innovatie, gelijke kansen en milieu) zijn explicieter geformuleerd en hebben de status van essentieel criterium bij de selectie van de projecten gekregen;
- van de beschikbaar gestelde middelen wordt niet 13 %, doch slechts 10 % aan infrastructuur besteed en er is overeengekomen na te gaan welke mogelijkheden EIB-leningen bieden.

Ook kunnen nog de volgende andere aspecten worden genoemd :

- het programma is heroverwogen, waarbij een aanpak van onderop is gevolgd;
- er is van de gelegenheid gebruik gemaakt om de structuur van het programma te vereenvoudigen;
- de partnerschapsregels voor de besluitvorming zijn verduidelijkt;
- er is voorzien in extra evaluaties vooraf en achteraf;
- onderwerpen die taboe waren, zijn bespreekbaar gemaakt (zoals de mogelijkheid om middelen over te hevelen van slecht presterende regio's naar beter presterende regio's);
- er is gewezen op de noodzaak de begrotingsregels voor de nationale bijdrage te vereenvoudigen, het mogelijk te maken dat voor zakelijke projecten met innovatieve financieringspakketten zoals combinaties van subsidies en leningen wordt gewerkt, en voor infrastructuur gebruik te maken van EIB-leningen;
- in het kader van de afsluiting van het oude programma is duidelijk gemaakt in welke opzichten het toezichtstelsel ontoereikend was;
- er is voorzien in de mogelijkheid om ook interregionale projecten op te zetten.

VERENIGD KONINKRIJK

Basisinformatie

Tussen 3 april en 11 juli 1997 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de dertien gecombineerde programmeringsdocumenten (GPD's) voor de Britse regio's die in aanmerking komen voor doelstelling 2. De totale bijdrage uit de Fondsen (inclusief in de voorgaande programmeringsperiode 1994-1996 ongebruikt gebleven middelen ten belope van 155 miljoen ecu die zijn overgedragen) bedraagt **2.676 miljoen ecu** (EFRO 75 %; ESF 25 %), als volgt verdeeld :

		mln ecu	
East London and the Lee Valley	101,7	Plymouth	38,6
East Midlands	113,7	Thanet	22,4
Eastern Scotland	139,9	West Midlands	448,2
Gibraltar	6,0	West Cumbria and Furness	32,4
Great Manchester, Lancashire, Cheshire	404,8	Western Scotland	334,5
Industrial South Wales	254,4	Yorkshire and Humberside	400,7
North East England	378,4		

Strategieën voor regionale ontwikkeling

In veel gevallen had de sociaal-economische situatie van de regio geen belangrijke veranderingen ondergaan en zijn de strategische doeleinden van het programma en de daaraan ten grondslag liggende visie dus hetzelfde gebleven als in de voorgaande periode. Toch zijn in vergelijking met de periode 1994-1996 bepaalde wijzigingen in de strategische prioriteiten aangebracht, die als volgt kunnen worden samengevat :

- voor de meeste regio's van doelstelling 2 is strategische ruimtelijke ontwikkeling een nieuwe prioriteit die is toegevoegd wegens de behoefte aan een geïntegreerde gebiedsgebonden aanpak die wordt toegespitst op de plaatsen waar belangrijke fysieke investeringen het meest kansrijk zijn, om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk arbeidsplaatsen kunnen worden geschapen. Ook de prioriteit "bedrijfsontwikkeling en van elders afkomstige investeringen" in het programma voor **N.E. England** voor de periode 1994-1996 is omgezet in een prioriteit "strategische gebiedsgebonden revitalisering". Bij deze nieuwe prioriteit is sprake van een rechtstreekse koppeling met de economische ontwikkeling in gemeenschapsverband, doordat wordt bevorderd dat belangrijke fysieke ontwikkelingen zo worden gepland dat optimale mogelijkheden ontstaan voor het scheppen van werkgelegenheid en het geven van opleidingen ten behoeve van de meest kansarme gemeenschappen in de betrokken regio's.
- Economische ontwikkeling in gemeenschapsverband
Voor **Thanet** is de nieuwe prioriteit "economische ontwikkeling in gemeenschapsverband" (inclusief de realisering van plaatselijke capaciteit om plaatselijke revitaliseringsprojecten te ontwikkelen en uit te voeren) geïntroduceerd, terwijl in **Industrial South Wales** de bestaande acties voor plaatselijke ontwikkeling zijn uitgebreid en nu een solide prioriteit vormen.

- Andere strategische wijzigingen zijn ondermeer : minder nadruk op infrastructuur en meer aandacht voor het scheppen van werkgelegenheid, wat vooral voor **Gibraltar** een ingrijpende wijziging betekent, aangezien het programma voor deze regio niet langer volledig op infrastructuur betrekking zal hebben; een preciezer formulering van de MKB-maatregelen voor **West Cumbria and Furness**; een nieuwe prioriteit "toerisme" voor **E. Scotland** en een op het scheppen van zoveel mogelijk banen gerichte aanpassing van de strategische doelstellingen voor **E. London**; een nieuwe prioriteit "toegepast onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie" voor **Western Scotland**; een herziening van de maatregelen op het gebied van toeristische opleiding in **Eastern Scotland** en **Western Scotland** om kwaliteit, effect en doelgerichtheid ervan te verbeteren; en de realisering van plaatselijke voorzieningen voor arbeidsbemiddeling in het kader van verscheidene programma's.

Ontwikkelingsprioriteiten

De belangrijkste ontwikkelingsprioriteiten in de Britse GPD's, waaronder de bovengenoemde, zijn :

- Acties ter ondersteuning van het MKB (oprichting en ontwikkeling van MKB-bedrijven, bevordering van hun groei en concurrentievermogen en ontsluiting van het eigen potentieel)
- Op kennis gebaseerde bedrijvigheid, geavanceerde technologieën, O&O en innovatie
- Toeristische en culturele sector
- Strategische ruimtelijke ontwikkeling
- Economische ontwikkeling in gemeenschapsverband

Verwachte effecten

In alle GPD's is een voorafgaande beoordeling van de effecten van het programma opgenomen. Het betreft ondermeer een raming van het nettoaantal extra arbeidsplaatsen in het werkgebied van het programma en een serie gekwantificeerde fysieke en economische resultaten.

Door de onderhandelingen aan de programma's verleende meerwaarde

De GPD's in het kader van doelstelling 2 voor het V.K. voor de periode 1997-1999 zijn het resultaat van gedetailleerde onderhandelingen die in elke in aanmerking komende regio zijn gevoerd in het kader van het partnerschap. Aan de betrokken vergaderingen namen soms meer dan 200 personen deel. Als gevolg hiervan bevatten alle nieuwe GPD's een veel betere analyse van de specifieke sociaal-economische omstandigheden, behoeften en kansen in de traditionele industriegebieden. De regio's werden gestimuleerd om hun ontwikkelingsstrategie toe te spitsen op hun echte prioriteiten, waarbij in sommige GPD's minder prioriteiten dan voor de periode 1994-1996 zijn opgenomen om te komen tot een sterkere concentratie op de belangrijkste regionale factoren die een verandering kunnen bewerkstelligen. In dit verband kunnen de volgende specifieke aspecten worden genoemd :

- de in het kader van elke prioriteit uit te voeren maatregelen voor economische ontwikkeling zijn beter omschreven, waarbij de reikwijdte van elke maatregel en de te bereiken resultaten zijn verduidelijkt;
- binnen elke ontwikkelingsprioriteit zijn de “harde” en “zachte” maatregelen (EFRO) geïntegreerd met passende voorzieningen voor de ontwikkeling van het menselijke potentieel (ESF). In alle nieuwe GPD's omvat elke prioriteit nu een combinatie van EFRO- en ESF-maatregelen;
- de verantwoordelijkheden binnen de regionale partnerschappen ten aanzien van de strategische tenuitvoerlegging van elke prioriteit zijn verduidelijkt;
- de toewijzing voor maatregelen die betere mogelijkheden bieden om kwaliteitsbanen in de regio's te scheppen, is verhoogd, terwijl de EFRO-steun voor “harde” infrastructuur is verlaagd van 65 % in de programma's voor de periode 1994-1996 tot naar schatting 52 % voor de periode 1997-1999;
- van de partners wordt uitdrukkelijk verlangd dat zij voor betere informatie over de arbeidsmarkt zorgen zodat bij de ontwikkeling van de ESF-projecten en van het programma beter op de arbeidsmarkt kan worden ingespeeld en er een grotere kans op positieve werkgelegenheidsresultaten bestaat. Voor de begeleiding hiervan zal worden gezorgd door een nieuwe strategische groep voor de arbeidsmarkt in elke regio, die informatie over de belangrijke problemen en tendensen op de plaatselijke arbeidsmarkt zal verstrekken en voor de ESF-uitgaven specifieke prioriteiten van sectorale, thematische en kwalitatieve aard zal bepalen. Deze groepen zullen ook helpen zorgen voor een betere integratie tussen de ESF-acties in het kader van de doelstellingen 2 en 3 en tussen de ESF- en de EFRO-acties binnen elke regio.

Wat de meer specifieke beleidskeuzes voor het Europese regionale beleid betreft, zijn in de Britse GPD's voor doelstelling 2 de volgende programmatische verbeteringen bereikt :

- in elk GPD is specifieke prioriteit toegekend aan de ontwikkeling van het MKB, waarbij ondermeer is gezorgd voor een serie beter gedefinieerde acties om alle fasen van oprichting, ontwikkeling en groei te ondersteunen en om de toegang tot risicokapitaal in regionaal verband te verbeteren, welke specifieke prioriteit doelgerichter is dan de meer algemene prioriteit “bedrijfsontwikkeling” van eerdere programmeringsperioden. Over het geheel genomen wordt van de totale middelen die de Structuurfondsen ter beschikking van de Britse regio's van doelstelling 2 stellen, nu circa 30 % bestemd voor de ontwikkeling van het MKB;
- er is bijzondere aandacht besteed aan een optimaal uitvoeringsmechanisme voor de prioriteit “onderzoek en technologische ontwikkeling”, waarbij de belangrijkste lessen die konden worden getrokken uit het in de voorgaande periode in sommige regio's als proefproject uitgevoerde regionale technologieplan, zijn gebruikt ten bate van deze tot de hoofdstroom van de bijstandsverlening behorende programma's in het kader van doelstelling 2. In elk programma zijn nieuwe acties opgenomen om in de betrokken regio's de mogelijkheden die de informatiemaatschappij op het gebied van economische ontwikkeling biedt, te helpen benutten;

- onder impuls van de Commissie hebben de regio's het in elk GPD voor doelstelling 2 opgenomen milieuprofiel aanzienlijk verbeterd en hebben zij verder verduidelijkt hoe de milieu-effecten van de programma's zullen worden gemeten;
- de regio's hebben op een aantal manieren gereageerd op de prioriteit die de Commissie aan gelijke kansen geeft. In alle GPD's is een betere analyse van de situatie op de regionale arbeidsmarkt opgenomen, waarbij veel meer gegevens naar vrouwen en mannen zijn uitgesplitst dan voor de periode 1994-1996. In sommige GPD's zijn voor bepaalde maatregelen specifieke streefcijfers bepaald (b.v. het door een vrouw geleide percentage van de op te richten nieuwe MKB-bedrijven). In andere GPD's wordt voorgesteld een adviesgroep voor gelijke kansen op te richten als onderdeel van het bestuurlijke apparaat.

BIJLAGE 4

Verwachte effecten op de werkgelegenheid in de lidstaten

GPD's in het kader van doelstelling 2 (1997-1999)

Lidstaat	B	DK	D	E	FIN	F	I	LUX	NL	GR	EU
Tijdelijke banen ¹	120	—	4.100	13.986	—	14.049	6.255	—	20.193	40.350	106.115
Geschapen of in stand gehouden banen	14.457	2.348	114.224	93.500	15.780	147.459	116.359	570	43.762	341.873	874.552
Gemiddelde overheidsuitgaven (Communautair + Nationaal) per baan op basis van het bruto-effect (ecu)	23.172	59.454	15.865	22.450	22.669	30.567	18.646	41.111	25.932	15.096	20.558
Gemiddelde EU-kosten per baan op basis van het bruto-effect (ecu)	10.259	29.060	7.640	11.116	8.510	13.244	7.318	17.258	10.103	6.992	9.158
Gemiddelde overheidsuitgaven per baan op basis van het bruto-effect (ecu) voor de maatregelen met een raming van de te scheppen banen	16.177	51.006	11.181	9.159	—	16.811	15.698	21.842	17.484	13.305	13.847
Gemiddelde EU-kosten per baan op basis van het bruto-effect (ecu) voor de maatregelen met een raming van de te scheppen banen	7.226	24.251	5.466	4.475	—	7.196	6.065	7.107	6.521	6.219	6.154

Bron: GPD's
1997-1999.

OPMERKINGEN

¹ Voor Denemarken, Finland en Luxemburg is het aantal tijdelijke banen niet geraamd.

² Voor Finland hebben de gegevens over banen geen betrekking op maatregelen of prioriteiten en daarom zijn zij in de totalen en in de verdere analyses buiten beschouwing gelaten.

Bijlage 5

CONCEPTEN VOOR TERRITORIALE WERKGELEGENHEIDSPACTEN

Land	Regio/Gebied	Doelstelling(en)	Aantal inwoners	Werkloosheidspercentage	Belangrijkste partners	Prioriteiten van het (voorlopige) actieplan
Deutschland	Bremen	4 + 2	679.900	15,6 %	Regering van de deelstaat, overheidsdiensten, kamers van koophandel en fabrieken, bedrijven, vakbonden, verenigingen van werknemers, banken, MKB-bedrijven, verenigingen van burgers, instellingen voor onderwijs, onderzoek en wetenschap.	Verbetering van immateriële groeifactoren zoals vakbekwaamheid, steunverlening voor het scheppen van nieuwe soorten bedrijvigheid en werkgelegenheid, vooral in het MKB. Organisatie van de werktijden, verbetering van de mogelijkheden voor de inschakeling van werklozen; uitwerking van nieuwe ideeën voor regelgeving met betrekking tot arbeid..
Deutschland	Nordrhein-Westfalen netwerk van drie pactsen voor het Ruhrgebied	2	3.376.000	15,70 %	Regering van de deelstaat, gemeenten, bedrijven, kamers van koophandel, fabrieken en ambachten, universiteiten en onderzoeksinstituut, vakbonden.	Innovatie en technologie ten behoeve van de industriegebieden, modelproject op het gebied van de ontwikkeling van nieuwe diensten, verbetering van de presentatie van de regio Niederrhein, die veel op het gebied van de logistiek werkzame bedrijven telt.
España	Cataluna : Valles occidental	2	680.000	13,70 %	Vertegenwoordigers van de regio, vakbondsorganisaties, privé-bedrijven, universiteiten, instanties op handelsgebied.	Gekwantificeerde doelstellingen vaststellen wat de effecten op de bedrijvigheid en de werkgelegenheid betreft; voor de oplossing van elk soort probleem maatregelen nemen op het juiste niveau, dat varieert van gemeente tot regio; toezien op nauwe samenwerking met het toezichtcomité in het kader van de Structuurfondsen
France	Champagne-Ardenne: Pointe des Ardennes	2 + 3	35.000	21 %	Comité voor het arbeidsmarktgebied, intergemeentelijke structuur ("pays").	Ontwikkeling van nieuwe bronnen van werkgelegenheid in de sectoren toerisme/vrijtijdsbesteding, persoonlijke dienstverlening en valorisatie van het erfgoed.

65

France	Nord-Pas de Calais: Roubaix	2 + 3	418.975	17,7 %	Comité voor het arbeidsmarktgebied en plaatselijke overheden.	Ontwikkeling van nieuwe bronnen van werkgelegenheid met steun van grote bedrijven, verbetering van de vaardigheden en nieuwe organisatie van de arbeid.
France	Pays de Loire : Saint-Herblain	2 + 3	64.000	16,5 %	Plaatselijke overheden, opleidingsinstellingen, verenigingswezen, bedrijven.	Ontwikkeling van persoonlijke dienstverlening in het dagelijkse leven, werkgelegenheid op milieugebied, duobanen, microbedrijven en "nieuwe beroepen": ten minste tien belangrijke experimenten per thema.
Italia	Abruzzi : Sangro Aventino	1 en 2	132.000	10 %	Provincies, gemeenten, comunità montane, kamers van koophandel, vakbonden, vereniging van bedrijven, culturele vereniging.	De productiecapaciteit van het MKB vergroten, vooral in de sector machinebouw, het scala van aan het bedrijfsleven aangeboden diensten verruimen, het toeristische potentieel ontwikkelen, de activiteiten in de sector dienstverlening aan personen uitbreiden.
Italia	Emilia/Toscana/Umbria: Apennino centrale	2	335.000	11 %	Vertegenwoordigers van de plaatselijke overheden (comunità montane, provincies), kamers van koophandel, verenigingen (landbouw, toerisme, industrie), vakbonden.	Ontwikkeling van bedrijven, project voor geïntegreerde toeristische ontwikkeling, opleiding, technologie-overdracht, valorisatie van het historisch-artistieke erfgoed, verbetering van het productieproces in de primaire sector.

Luxembourg	Dudelange : CLE	2	16.500	4,00 %	Gemeente, sociale dienst van de stad, Ministeries van Arbeid, Werkgelegenheid en Economie, Dienst beroepsopleiding van het Ministerie van Nationaal Onderwijs, overheidsdienst voor de werkgelegenheid, plaatselijke industriebedrijven, federatie van handelaren en ambachtlieden, vakbonden, verenigingen, technische middelbare school.	Instelling van een begeleidende en ondersteunende structuur voor het initiatief Werkgelegenheid, opleidingscursussen van het Ministerie van Onderwijs, initiatieven ten behoeve van herintredende vrouwen, organisatie van een week van de werkgelegenheid, beroepsopleiding door middel van alternerend leren, maatregelen om de overgang van de school naar het beroepsleven te vergemakkelijken.
Nederland	Limburg	2 (overwegend)	1.130.000	12,5 %	Arbeidsbureau, vakbonden, werkgeversorganisaties, gemeenten, onderwijsdiensten.	Een geïntegreerde aanpak tot stand brengen door middel van samenwerking, banen scheppen en het werkloosheidspercentage verlagen.
Nederland	Noord-Brabant	2 (overwegend)	2.290.424	5,6 %	Vertegenwoordigers van de regio, sociale partners.	Nieuwe arbeidsplaatsen scheppen voor langdurig werklozen.
Suomi	Lahti	2	197.707	21,6 %	Stad Lahti, plaatselijke gemeentelijke instanties, vereniging.	De middelen en installaties van de scholen gebruiken om de werkgelegenheid te vergroten en het netwerk van ondernemers te verruimen, de werkgelegenheid i.v.m. thuis verleende hulp ontwikkelen, activiteiten op coöperatieve basis ontwikkelen, een partnerschap en bedrijfsontwikkeling stimuleren met gebruikmaking van het Ierse model, een model ter voorkoming van werkloosheid ontwikkelen, de tertiaire sector ontwikkelen, een project opzetten om werk te verschaffen aan gehandicapten.

ISSN 0254-1513

COM(97) 524 def.

DOCUMENTEN

NL

04 05 10 13

Catalogusnummer : CB-CO-97-539-NL-C

ISBN 92-78-25969-1

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

L-2985 Luxemburg